

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VI — NÚM. CXXVI — DESEMBRE XVI — 1920

El viatger

Menalcas.—Heracles el sense fatiga, et guardi, Filontas. La pols de moltes terres dus enganxada al front. Però, llucaren tos ulls el recés terrible d'Hades, que ton llavi és contret com quan fa el bot un infant?

Filontas.—Encar em dura el fàstic d'una illa, d'on he fugit com gos apedregat. Es diu Gotlandia. I és la terra més formosa, habitada pels homes més empestats d'aquest món

Menalcas.—Doncs que són aquesta gent, que d'un país meravellós fan fugir-ne viatgers honorats?

Filontas.—Mai pensí que fos nada gent tant sutze.

Menalcas.—Es doncs que geuen al femer, i que aigua no coneixen sos ulls entrenyinat?

Filontas.—Res d'això: és la llur boca, la llengua, el parlar, que és immunde. Ni m'en vull recordar.

Menalcas.—Estranya raça, doncs, que a si mateixa és rebaixa en allò que es el signe sobirà dels homes damunt els animals: la paraula.

Filontas.—Ux. Sabs aquells actes secrets que l'home, esclau de Natura, sols humiliat aconpleix, i de tot-hom abscondit? Doncs aquella gent sempre els está proclamant i esmentant a veu alta.

Menalcas.—Però és sempre, Filontas?

Filontas.—Sempre, i a tot arreu, sens mai parar. Baix les ombres de la nit i les esplendors del dia. A poblat i als camps. El verb fecal adoba el parlar llur, com el fem les verdures. Oh, i les parts verendes del baró i la muller, que Natura mateixa, gelosa, cuida celar,

igualmente ells a tot instant i lloc, a tota conversa o monòleg, les invoquen, i no sabrien pas enraonar sense retreure i repetir tota la fisiologia pudenda.

Menalcas.—Doncs incòmode estatge deu ésser la tal illa, per les persones ruboroses i delicades.

Filontas.—Oh, encara això no és res, Menalcas.

Menalcas.—Hi ha cosa pitjor? Es possible?

Filontas.—Oh, jo en vinc tremolant, de tant escandalitzar-me. Figura't que el nom de Zeus, de Zeus el Suprem Arbitre, sempre l'estan trepitjant. I sabs quin ultratge li donen? M'esgarrifo referint-ho: defecar-hi al damunt!

Menalcas.—Temerari desafiament. Ara conec que és cert que has vist el tristíssim recés d'Hades i Persèfone, amargant als mortals, doncs solament allí és possible que la boca humana s'ompleni d'iniquitat tanta. Però això deu ésser de tant en tant, algun furios foll d'ira.

Filontas.—No, no. Es la meitat de la gent, en la meitat dels petits afers i quefers quotidians de la vida... A fe, que de Zeus no poden pas queixar-se'n. Jo, formosor tal de terra, mai l'havia vist, ni tan variada. Hi tens altíssimes carenes, amb perpetuals congestes; valls fresques com una rosa, boscúries de pins que salten al mar prop d'espadas severíssims, cales de cristall llumínic, comes de garrofers familiars i grassos camps d'avellaners plàcids, valls sobiranes corprenedores d'austeritat, planúries on en vi i en oli són hereus privilegiats de Dionissos i Pal·las Minerva. I a

més, viles agençades, ciutats venerables o rialleres. Mes ai, quan se t'en va el cor en el deliqui contemplatiu, se t'acosta gent, i ja sents les síl·labes horrenes d'aquell terme infame: *mak, makag*,... que volen dir l'acte fètid, i a seguit d'això el nom sacrossant de Zeus Olímpic!

Menalcas.—Cert, l'home és molt sovint una nosa en la Natura, i ja comprenc que això allí deu ésser més veritat que en lloc.

Filontas.—Oh, i ço que és bo, és que ells es paguen molt de que Zeus els ajudi i els dongui la llibertat.

Menalcas.—Pla bé que jo els protegiria. Sabs ço que faria, si fos de Zeus? M'ha semblat sentir que deies que ells celebren molt el Pèlag, i n'estan joiosos i es vanten de tenir-lo als peus?

Filontas.—Sí, i en veritat poden fer-ho. El Pèlag, en lloc com allí mostra la glòria insigne de ses onades.

Menalcas.—Doncs jo de Zeus, diria a Posidó, pare i senyor del Pèlag, que s'escampés una mica per damunt de l'illa, i que als seus habitants els hi rentés bé la boca.

R. RUCABADO

Contra el tòpic de la cortesia

Molts espanyols ingenus o ofuscats, comentant els esdeveniments de la nostra vida pública no saben prescindir de la paraula descortesia. Si parlem català en un acte oficial o en una reunió privada, som descortesos: si hissem la nostra bandera en una festa petita o gran, som descortesos; si davant d'un estranger no amaguem els trets de la nostra fesomia, som descortesos; si protestem en veu alta d'un abús de les autoritats o d'una atzagaiada de llurs agents, som descortesos...

La imputació no té fi ni compte. Serà certa? Serà possible que la grosseria sigui la musa constant de les nostres fetes i de les nostres dites?

Per via de refutació, vaig a construir dues petites faules amb personatges netament imaginàris.

* * *

PRIMERA FAULA.—Un Hoste illustre arriba a una casa. En la llinda l'esperen els senyors Esteve, que per atzar de Déu pronuncien vuit vocals diferents, que tenen un posat característic, una manera típica de concebre la vida i d'esperar la mort. De més a més—això és important,—els senyors Esteve són els que han invitat a l'Hoste il·lustre.

Quan l'Hoste posa el peu a la llinda de la casa, costat per costat dels senyors Esteve, sorgeixen els senyors González, que són orgullosos de no pronunciar sinó cinc vocals, que tenen un posat característic, que tenen una faisó típica de concebre la vida i d'esperar la mort.

Els senyors Esteve, sorpresos d'aquella

invasió inesperada, exclamen adreçant-se als senyors González:

—Ah, vosaltres també?

Els senyors González, que posseixen un to de veu anomenat *voz de mando*, responen violentament:

—Nosaltres també. I cal que us afanyeu a suprimir al menys tres vocals de la vostra pronúncia, a ocultar sota un posat semblant al nostre els trets d'aquesta fesomia subversiva, a concebre la vida i a esperar la mort de la mateixa manera que nosaltres.... Ah, si s'escau que us donguem una trepitjada o un cop de colze, cal que ho tollereu en silenci.

Naturalment, els senyors Esteve no s'avenen a representar la comèdia que els imposen els senyors González. Travestir-se de cap a peus, desde la intimitat fins a la superfície, per rebre a un hoste illustre, no és a l'ensem una falta de cortesia i una falta de dignitat? Els senyors Esteve, a despit al seu tarannà mansuet, s'obstinen a ésser ells mateixos. Van a l'encontre de l'Hoste il·lustre i li diuen, en llur idioma genuí:

—Hoste il·lustre: per circumstàncies que vos no ignoreu, els senyors González, aquí presents, disposen d'un bé de Deu de forces coactives. N'abusen, senyor. En aquest moment solemniat que Vos arribeu a la nostra llar, accedint al nostre prec, els senyors González volen que nosaltres semblém també uns altres senyors González, baldament insegurs i subalterns. Ens perdonareu que abans d'acceptar un paper que no ens pertany, ens retirem. Rebeu, senyor, un nou testimoniatge de la nostra amistat, cohibida i deslluïda pel voler dels senyors González.

En sentir aquestes paraules, els senyors González començaren de cridar: Descortesos!

Grollers! Mai sereu persones educades, Mai sabreu les lleis de l'etiqueta.

Però l'Hoste il·lustre somreia amb una bonhomia intel·ligent.

* * *

SEGONA FAULA.—En Mansuet era un home de seny molt clar i de voluntat molt blana. Comprenia sempre quina conducta li pertocava seguir, però gaire bé mai trobava el coratge de seguir-la.

Un dia era en una reunió, entre gent vinguda de tot arreu del món. Cadascú parlava del seu país, dels seus costums, del seu llenguatge. Un dels primers que prengué la paraula era un senyor de barba negra i de rostre bru, anomenat de Quiñones.

En De Quiñones va dir:—En el nostre país, no és veritat, senyor Mansuet? hom no parla altra llengua que la castellana; hi ha alguns indrets on parlotegen certs dialectes en descomposició, dels quals no cal ni tan sols fer-ne esment.

En Mansuet, pensava:—Vetací una falsificació grollera. Però, no gosava interrompre al senyor De Quiñones, que parlava amb aplom tot acariciant-se els rulls de la seva barbeta d'etzabeja.

El senyor De Quiñones seguia:—Pel que fa a les lletres i a les arts, prenguin nota d'aquets noms: Benavente, dramaturg; Benlliure, escultor; Chicharro i Mezquita, pintors; Belda i Trigo, novellistes... no és cert, senyor Mansuet?

En Mansuet, interiorment, congriava mil protestes; tanmateix, per virtut d'una feblesa tradicional, anava fent que sí amb el cap i no s'en adonava.

El senyor De Quiñones, seguia:—Les dances de la nostra terra són deliciosos. La sang de la raça flameja dins dels cossos vincladiços, quan les nostres dones ballen el *fandango*, les *peteneras*, les *sevillanas*, el *garrotín*, les *seguidillas*...

Com sigui que el senyor De Quiñones deia aquests noms amb gran entusiasme, fent petar els dits i amb una vibració de tots els seus membres, els altres senyors vinguts d'arreu del món es posaren drets i un d'ells va llançar als aires aquestes dues síl·labas: O-lé.

En Mansuet aclucava els ulls i mormolava: «Com s'en fumen! com s'en fumen!» I sentia talment com si damunt de la seva persona anés caient una pluja de robes virolades

i d'estris exòtics. Però no tenia esma d'aixecar-se pera reburjat-los.

Apaivagat el tumult, el senyor De Quiñones va rependre el seu parlament:—La nostra història interna és simple i clara. Després de les invasions grega, fenícia, cartaginesa i alguna altra sense importància, s'esdevingué la dominació romana, que consumà la unitat de la Península. Vénen les allaus germàniques que tornen a pastar la unitat. Vénen els sarraïns. Pelai inicia a Covadonga la Reconquesta. Castella forma el nucli essencial de la nació al voltant del qual giren, com a satèl·lits, alguns reialmes petits que es daixeixen per fondre's-hi. La fusió té lloc en el regnat dels Reis Catòlics. D'aleshores ençà, des del punt de mira nacional, tot ha anat com una seda, perquè no val la pena d'esmentar dos o tres moviments particularistes provocats per la cobejança d'un manat d'homes sense honor, sense grandesa i senses principis.

La sonoritat del llenguatge d'en De Quiñones en fer aquesta vertiginosa cavalcada històrica, ha arribat a un grau que debades tractaríem de traduir.

La sessió fineix. En De Quiñones s'atança a En Mansuet i li diu, tot saccejant-lo:—Què li sembla?

En Mansuet encoratjat pel saccejament amigüevol, va per fer-li confiança de les seves objeccions:—Si vostè m'ho permet, senyor De Quiñones, li diré que trobo que ha exagerat una mica... Jo, en públic, Déu m'en guard de contradir-lo, ni de rectificar-lo, però ara que no ens sent ningú...

—Naturalment, naturalment... Jo he donat compte a aquests senyors del que és Espanya, i les coses d'Espanya, d'una manera ràpida i simplificada. I s'ha de fer així, creguim. Cal no fatigar amb l'enumeració de les petiteses íntimes. Que en treu l'estranger de saber que vostès parlen català i que a Galícia parlen gallec? Que se li en dona que hi hagi una sola literatura o que n'hi hagi quatre? Que hi hagi set balls populars o que n'hi hagi quaranta? Cal que la història sigui una cosa harmònica i arrodonida.

En Mansuet volia replicar, però en De Quiñones el va saccejar de nou amb un rampell d'efusió germanívola:

—Sí, home, sí. Les coses s'han de fer d'aquesta manera. Amb persones corteses i educades com vostè, a tot arreu del món.

CARLES SOLDEVILA

El poeta de la interna meravella

La lectura de «El Retorn», el darrer volum de J. M.^a Lòpez-Picó, confirma nostra antiga impressió del poeta de la interna meravella—com l'anomenem nosaltres, per a nosaltres mateixos. «El Retorn», sinó el millor, és molt arran d'ésser el millor dels llibres de J. M.^a Lòpez-Picó.

En el nou volum s'hi acoblen totes les excelsas qualitats del poeta, i, enc que un poc, s'hi palesen els retrets que alguna vegada podien fer-se-li si la qualitat no ultrapassés, de molt, les que podríem dir-ne discontinuïtats líriques de J. M.^a Lòpez-Picó—poeta príncep de les imatges.

«El Retorn» és encara objectivat per nosaltres com un triomf—i com un retorn, un revenir del poeta a si mateix.—Els instints racials hi són domats, equilibrats, suficients, assenyadament atemperats; hi són, confiats en l'esdevenidor i segurs de sa eficàcia—una eficàcia que té donades seculares proves,—àdhuc en contacte permanent amb els d'altres pobles.—Aquests, manquen d'influència decisiva i real, en l'ànima,—oberta a tots els vents de la pensa—de J. M.^a Lòpez-Picó.—Demès, l'home que hi ha en el poeta, és menys pertorbat, menys agullonat,—més armònic amb son jo original. I és un triomf la poesia «El poeta» amb que s'obre el llibre, i altre triomf el ferm delicat poemeta que el tanca.

Si ens preguntessin quin tast ens accorda la poesia de J. M.^a Lòpez-Picó, diríem: el de la serena eternitat en un instant pulquèrrim. Semblant, potser, metafísica la resposta, afegiríem: el d'un castíssim fruit de constant bonesa. I no satisfets encara, donaríem aquestes imatges, del poeta príncep de les imatges: el misteri d'un estel davallant al cor,—: tota la glòria íntima de les vives esquisides coses,—flors, criatures i pensades,—reflectint-se, *com màgicament immòbil*, en el espill ondulant del fluir de nostra ànima.

A l'assedegat i frisós super-sensus actual però, amb sa expressiva condició tàctil, li cal evidentment imatge més materialitzada i més subtil alhora. La sensació que revetlla el poeta de la interna meravella, és la de que aquells versos clars, austers, amb honestat de moviment, de profundor ingènua i *pen-sívola*, deuriem ésser esculpits en marbres

blancs de retirats jardins ombrius, amb lletres d'un bronzo que, del vellut, n'hagués extret l'aristocràtica dolçor. El perfum que exhaleu les estrofes lòpez-piconianes, mai remembra la immediatesa del natural: sembla més aviat, mercès a una subconsciència inexplicable, que el perfum que en nosaltres es deixata és l'intra-natural de llurs imatges solemniales, íntimes, delicades, severes i magnífiques.

Precisant, nosaltres no sabríem a què comparar aquesta poesia parida per una conjunció de processos divers. (I aquí potser escauria oportuna la revisió de les teories de la poesia, assajant d'establir-ne una, qui sab si diferent, qui sab si més exacta, però sempre més voluntàriament i garantidament fidel al fenomen.)—Sota cada un dels versos de J. M.^a Lòpez-Picó, flueix una múltiple i vària correntia subterrània, tebiament humida, qualitat de nit clara, d'aigües profundes respectuosament interrogades només—i s'hi sent, llunyívola però certa, la remor de la presència del moralista, del pensador, de l'home social, de l'extàtic, del transmutador de la realitat, del crític i del creient,—acompanyant-se, enxarxant-se, s'entrunyellant, alternant, fent-se mútua nosa de vegades. D'ací, aquells simbòlics versos a prenys, mica obscurs, en els que la imatge, sintèticament comprimida, clara en el poeta, triomfa *a costa* del sentit clar i literal que, de comú' exigeix la lectura.

Així, en certes poesies, el ritme, el fonament melòdic, l'impuls biòfor, aquella dionissíaca interna dansa, indeturable, fatal, sublimadora de les coses: aquella exaltació musical que obliga al cant per la força mítica, òrfica i vivificadora del cant mateix, que lliga les paraules i les crea i les arrocega, se les endú en llur torbellí, per a devenir miraculosament fortes, lliures, libèrrimes, embriagants, personals, individualitzades, amb vida i claror pròpies, símbols complets i senyeres alhora, mercès a la virtut d'irresponsable *posseït* del poeta; així doncs, en certes poesies lòpez-piconianes, aquella mesura, aquella cadència basamental, és truncada, mica deturada per la atzarívola, per la rara momentània manca d'equilibri entre els divers elements constitutius de la correntia psicològica interna que mou devès la vida els versos de J. M.^a Lòpez-Picó.

«Les coses, la «essència de les coses»—com romànticament deien els aspirants al classicisme en les darreries del passat segle,—davallaven al fons dinalment irreductible de l'ens individual que és Lòpez-Picó, com el sol a través dels vitralls de color d'una vella catedral.—arriben a aquell darrer terme misteriós del jo, que és llibertat, amb iritzacions i esquemes de vitrall, o sia: meravellades.—La realitat, és al defora: els versos, son fills del sol, del principi de percepció enorme i l'inefable silenci d'encís creador que batega en el fons de l'ànima de J. M.^a Lòpez-Picó. (Aquesta és la modalitat mestressa del poeta, a que nosaltres anomenem: interna meravella.)—Perquè totes les imatges de J. M.^a Lòpez-Picó, tenen aquesta sang de silenci màgic, d'emmeravellat silenci—són filles de una gestació en el propi reialme de l'incognoscible. La més bella de les actituds del poeta, és quan escolta, mica admirat de si mateix, purament, aquesta veu interna de son silenci màgic, de son silenci meravella. D'ací encara, aquesta sovintejada absència de dinamisme en la poesia de Lòpez-Picó,—que és el més pensant de nostres poetes, el de més profunda vida interior.»

Temps vindrà en que podrem establir una teoria de la correspondència rigurosa, inexorable, entre la vàlua física—no la física aparent—i la dita ànima dels homes. Probablement, la teoria a que ens referim no serà d'altra que una suma discreta de mètodes coneguts, amb la activa cooperació de la genial grapada psicològica principi de certesa—que permetrà explicacions exactes de mecanismes psíquics en els que fins ara ja ens aconorten només que vagues generalitats.—Aquesta teoria fecunda podria aplicar-se a nostres capdavanters poetes, i J. Carner, J. M.^a de Sagarra i J. M.^a Lòpez-Picó tindrien una clau amb que explicar i precisar llurs característiques.

J. Carner, és l'home de la salut, de la voluntat, del domini tècnic i psicològic, permetent-li el joc amb son subjecte—entrar-hi o sortir-ne a pler, una volta posseït de la vena lírica, que qualsevulla accident motiva, sense que mai el cant prengui prou ascendent per a ofegar la neta consciència de la cosa cantada. J. Carner, amb sa gran preparació i audàcia culturals, no remudarà mai: és home que assoli son mestratge des de bon principi i poques vegades serà inferior a si mateix. La impressió que crea en nosaltres J. Carner, és la d'aquell qui es complau en els difícils jocs, quasi perillosos—i somriu encara irònic a la faisó del joc, al perill i al mateix objecte de son joc. És el domador de les seves emo-

cions—que rara volta traspuen en un vers,—el coneixedor de sa pròpia força i llur alcanç. Actualment, ha assolit aquell bell raríssim passatge psicològic que hom podria batejar: el triomfador desdeny de la pròpia mestria. La valuació total és com la d'un atleta jugant amb petites feres i flors, sàviament castigant-ne quiscuna, en el si de la cristal·lina tarda mediterrània.

Aquell corriol de muntanya mica aspre: olor de pa, de fenc, unes roselles, farigola i bruc; estanyol tranquil voreta del mas en el captard; aquell airet fi, fret, de volts de Nadal i salut amb passions plenes; aquell instint segur i serè de la terra; aquell forçivol actualitzador de la vella racialitat catalana, que tot això és J. M.^a de Sagarra, concedeix un sentiment de continuïtat de catalanitat, un sentiment de masclia ferma i delicada exactament generadora de la cançó popular, a voltes tràgica, però normal d'*affectio*, erma d'interior conflicte pensant.—J. M.^a de Sagarra objectiva nostres coses definitives sens alterar-les. J. M.^a de Sagarra, és com una bona força natural ja aconduïda, acanalada: sa direcció es segura, bo i infal·lible: podrà minorar la quantitat, mai la titrada i garantida qualitat.

Però, J. M.^a Lòpez-Picó, és en un terren i un clima d'ànima fort diferents, és en altres vessanes i altres perspectives. Apart deixant sa tècnica perfeta, austeríssima, també model, J. M.^a Lòpez-Picó és sempre més enllà o més ençà del subjecte que canta: devegades, tot ell és en un detall només del personatge central del seu vers.—Molts versos seus, són la resultant no de l'impuls inconscient, irresponsable, determinant de l'embriaguesa lírica, sinó d'una suma de juis i sensacions de coses viscudes quasi intransferiblement—amb l'alè emocionada de l'ànima. Cinc versos abasten a enunciar, dir, cantar i resoldre el que ell sent,—cinc versos, com sempre admirables, que el lector normal desitjaria una dotzena, i altra dotzena l'extraordinari lector per tal de més gaudir de semblant voluptat.

La multiplicitat d'interessos psicològics de J. M.^a Lòpez-Picó, coincidents, simultanejats, explica aquesta polifonia especial dels seus versos i àdhuc dels seus subjectes i predileccions,—i encara dona raó del que s'en podria dir: dibuix irregular de sa corba lírica. Demès, J. M.^a Lòpez-Picó captura les coses no de la realitat estant, sinó des de sa notació interna, des de lo que, per a entendre's, en diríem: sa bauma de meravelles.

Quan el poeta de la interna meravella retorna al món exterior, un joiell, aquest,

ha passat pel foc de les múltiples depuracions i pel filtre de sa austeritat profunda i pura. D'aquí, aquesta sensació especial que només atorga J. M. Lòpez-Picó, «d'una serena veu que parla i *diu altres coses encara* dins de les paraules,»—suposant la paraula el més noble i suficient dels receptacles de moments, de *estats* de l'ànima humana. I així s'explica aquesta dominació, aquesta angulació, aquesta subordinació al polimòrfic ritme intern dels mots de J. M.^a Lòpez-Picó, que no els hi permet altra llibertat que la d'illuminar son món interior amb prou delicada flama per a no raure en les tenebres.—Al no permetre'ls-hi altra llibertat, J. M.^a Lòpez-Picó no deix de retenir els mots, imantar-los i encisar-los uns amb altres, de tant indissoluble manera,—que, qualsevulla d'ells, absent de la gràcil companyia dels altres, tots perden significança, personalitat i vida.

Totes aquestes consideracions ens autoritzen de creure, que J. M.^a Lòpez-Picó és dels poetes de Catalunya el que pot donar més noves coses de si mateix, i sinó noves, més *altres*.—L'actual llibre, «El Retorn», és una confirmació del que diem. I podem pensar encara amb plor, que J. M.^a Lòpez-Picó en un ocasional descens o en una gloriosa ascensió, tot ella encís d'unitat, no deixarà mai d'atresorar profunditat i mestria.

Enc que sia bisant-nos, devem dir que l'estil de crear de Lòpez-Picó és diferent del de tots els poetes de Catalunya. La major part es ceneixen a cenyir l'objecte, amb més o menys ricor d'emoció—amb vària fortuna,—però, l'objecte, ix immediat del vers, quasi sempre més fort que el vers i que el poeta, dominant-los cruament.—J. Carner, hi juga segur, lleument irònic, sempre lliure i dintre de la musicalitat infantadora de la poesia.—J. M.^a de Sagarra, equilibra naturalment al subjecte, i sense turments dóna satisfacció a la sollicitació lírica.

J. M.^a Lòpez-Picó procedeix altrament. El motiu de la creació lírica és depurat, seleccionat per les experiències personals de diferents ordres—amat, admirat i, finalment, establert dins de sa bauma de meravelles. Una volta ultrapassat, a fora voluptat, J. M.^a Lòpez-Picó el dóna amb un gran creixent d'austeritat, de severitat,—sense permetre's cap mena de complacència verbal, amb aquell mínim de mots i amb aquella contracció ideològica que fan el vers lapidari, però qualque volta poc amarat de cant.

L'encís més preat de «El Retorn» és la serenitat, és aquella profunda bonesa—digna de la tragèdia—i només un tràgic pot ésser

en el si de la veritable bondat—que l'envolca d'un aire paternal i admirable, que, potser, només un català pot avui crear. Aquesta serenitat de bonesa és encara doblada d'una unció humaníssima, d'un respecte mascle i senyorívol devés les coses i els subjectes, que delata una completa victòria interior.

El poeta sembla haver assolit aquell grau de maturitat que només s'ateny després de llarg passatge pel camí del sofriment redimidor. Apar que J. M.^a Lòpez-Picó veu les coses a través del meravellós diamant d'aquest sofriment depurat, purgat, domptat, esvingut ja turment superat. I aquesta constatació ens diu bona cosa d'aquesta objectivació interna de les coses i d'aquesta fixació a l'*interno*, el trànsit de la qual al món exterior, el passadís intel·ligible de la qual són els austers versos, molts d'ells garantidament *inscriptius*.

«El Retorn» concedeix encara dues impressions, duessensacions inèdites, complexes i, potser, purament, en absolut personals: la d'ésser portat a sentir l'ànima del poeta com un centre on van i es resolen immutablement les coses amb un indefinible accent d'espera, d'aquietament en la gràcia, i, en sems, la de distància, o sia les coses llunyes però *dintre* de l'ànima del poeta, amb l'encís de l'ànima de la distància. Exemple: la bellíssima poesia: «*Interior Barceloní*».

Devem agrair a J. M.^a Lòpez-Picó la perfecta i mediterrània distinció de son llenguatge. La distinció psicològica catalana de J. M.^a Lòpez-Picó, la espiritual elegància d'aquells poemets de tres versos titolats «*Voluptats*», son una demostració palesa, irrefutable, de nova elegància catalana: semblen dictats per una benestruga resurrecció dels antics instints *victoritzants* de la raça.

Hi ha dues menes d'ànimes que, com la llum infrarroja i la llum ultravioleta, són invisibles pels demés homes, enc cremant ardents al costad seu. Les ànimes infraroges són una flestomia viva que, sortosamnt, la comú miopia sap desveure. Les ànimes ultravioletes són les ànimes delicadament escollides per la vida, que la normal misèria dels petits propis interessos i cobejances impideix reconèixer.—J. M.^a Lòpez-Picó és la vivent expressió natural d'una d'aquestes ànimes delicadament escollides per la vida.

CRISTOFOR DE DOMENEC

Novembre de 1920.

Poetes Catalans

L'ENCENSER

A En Ramón Reig i Corominas

Brandaré la veu com un encenser
—paraula i pensament. A cada estança
brandaré la veu, i al vent llançaré
com fum odorós la meva frisança.

Diré la dolcesa de la benaurança,
i el punyiment sever de la dolor,
i el neguit reposat de l'esperança,
i els espantalls borrosos de la por.

I la pal·lidesa de la melangia
que és la dolor, encara, que traspua
darrera un vel albíssim; i la pia
enyorança que al meu record s'afua.

La recança de tot l'inconegut
—que és enyorament de la vida nova;
i el desconsol que el cor em deixa eixut,
i l'amistat reconfortant i tova.

com un coixí, per la laçada testa.
I encara brandaré més fort la veu,
com la campana al vent pregonant festa,
per dir l'amor dels Homes i de Déu.

Amb fe, que en la tenebra és esplendent,
i la veu amarada de temença,
diré l'amor de Déu omnipotent
que glateix en l'espai, amb vida immensa.

I aquell altre amor que m'esponja el pit,
i hauré de callâ el nom de l'estimada
a qui mai posaré la baga al dit.
Diré, però, el secret d'una besada.

I el corsecament de la gelosia
atiada del dubte que mai calla;
la crudeltat sagnant que amb tot riuria
amb la boca lluent com una dalla;

l'oblidança amagada en cada cosa
i el desig cremador i fatiller.

I hauré tret del cor la marô i la nosa
en brandant la veu com un encenser.

ELEGIA DEL BES QUE NO PUC FER

Aquella donzella del somriure esparç
qui tè les dents blanques com flor d'atmetller
i com la rosada d'una nit de març.

Aquella donzella del llavi de maig,
cabellera clara com el sol d'abril
que daura la plana cada dia un raig.

Aquella donzella qui passa rabent
com al legoria de la primavera
i encare retorna i s'entorna amb el vent

«Gaia donzelleta, jo prou li diria,
dona'm els teus llavis que es deixen besar
dona'm els teus ulls, que jo m'hi fondria.

Quin dalit saltador t'afina els peus,
quina gràcia lliure hi ha en ta cabellera,
quina pau navegant duus als ulls teus?

El teu esguard m'encisa com un cant
i el teu cant se m'enduu com unes ales
Ara que la vida en tu es va badant

i la carn del pit s'et va fent rodona,
dóna'm els teus llavis tu qui no ets infant,
vull els teus petons ans no siguis dona».

Però el teu esguard que el vent esgarria
traspua de puresa virginal,
i el meu, si ha de seguir-lo, es perderia.

I encare sos llavis jo no besaria
sense una alenada de sentor carnal,
i amb pintura d'altres els embrutaria.

La meva cançó és una elegia.

EL SUSPIR DE L'INSTANT

Oh la gentil, qui duus als polsos
rellotge d'or
Gira l'esguard dels teus ensomnis dolços
i escolta bé l'instant, que suspira i es mor,
presonê en la cadena dels teus polsos,
dins ton rellotge d'or.

C. FAGES I CLIMENT

LA IL·LUSIO

Només se'n vola ardida.
Festa complexa que traspassa
tota distància, redimida
per un anhel que el món abraça.

Només se'n vola a la ventura
i el seu colloqui arreu governa,
Ruta sublim per on fulgura
l'amor humana més eterna.

Només aspira a la confiança
del pensament en fortitud;
llavors revela la esperança
d'ésser vibrant de joventut.

CADA JORN

Delirant la fita
que has plantada terra enllà,
trobaràs que és molt petita
la pendent que et fa avançâ.

En penombres i petjades
seguiràs el teu camí,
i les forces no acabades
te faran més pelegrí.

Gala sempiterna,
voluptuosa d'horitzó.
Ets la pròdiga lluerna
que sublima una ambició.

Cada jorn, fem més eterna
la visió.

MES FANTASIA

L'emblema renova
la marxa triomfal.
Cançó que siga sempre nova
i sempre immortal.

Les fúries debaten
la glòria i l'encís.
Oh, quantes, sovint no delaten
el goig fonedís...

Perquè siga infosa,
al cor de la raça potent
la lluita amorosa
per l'obra esplendent,

l'emblema renova,
amb ànsia triomfal.
Cançó que siga sempre nova
i sempre immortal.

J. VIVES I BORRELL

Poetes estrangers

ENEMICS

Ens venim a l'encontre entre els solcs
que havem obert plegats
partint-nos el pa de guerra
sobre aquesta pobra terra
on ens arrenquem les venes
entre homes del mateix color.
Seiem entre llucs i molla
de camp excavat,
al damunt tothora la roba
de soldat
amb el senyal blau del'i nnocència,
el bon senyal maleït
del fraticida.

Pa i terra, vianda amanida
amb les venes de l'apunyalet.

Fórem ja en vestit de soldat
en els rengles de la venjança
—patrullers de riu i de cim—
elm antic, cor ulcerat.

Pa i terra, corbs inconscients,
ens mosseguem l'un a l'altre
aquestes carns roents,
germà meu,
sense tremolar del Déu
que ens il·lumina des de dalt,
i aquest és potser l'empostissat
on et recolzes en l'agonia
i ofereixes a la teva boca abrusada
la sang que m'havies vessat
del costat
mentre jo matava un altre home.

Pa i sang—encaristia
d'aquesta vida mortal
que no sabem el que sia,
i el perquè ens fa tant de mal.

AURO D'ALBA
T. Garcés, trad.

Reflexions i sentiments

V

UNES PARAULES SOBRE LLUCIÀ I PLUTARC I LA NOVA MANERA DE TRADUIR.—La Odissea, Traducció de Carles Riba.

La crítica i la vida literària

Rares són en la nostra crítica manifestacions com l'article d'en Nicolau *Traduccions paral·leles*, publicat a LA REVISTA no fa gaire (1). Sovintegen més el comentari «al marge», o «a l'entorn», l'article de compromís, la fugida d'estudi, les quatre vaguetats més o menys ben intencionades, i gràcies que una obra on heu posat hores llargues de labor meditativa i expressiva no trobi al seu entorn el més negligent silenci. Això porten la ignorància o la peresa: la covardia en censurar o la covardia en elogiar, més trista encara; ben miserable qui és pensí tant pobre que tremoli d'empobrir-se si escriu, sense restriccions avars, un elogi. La mancança d'un grup nombrós de crítics valents, amb aquella valentia que és valor-preu i valor-coratge, porta l'anèmia d'una societat literària: i allí on flaquegi la vida polèmica flaquejarà naturalment, la vida.

Ja he dit que jo no rebutjaria per al nostre viure artístic i literari aquella passió combativa del romanticisme i que m'estimaria més un desordre públic causat per la representació d'un poema dramàtic, una col·lisió en plena Rambla entre partidaris i contraris de tal poeta, que les covardes enraonies safretgeres de cafè o de penya ateneïsta. No anirem pas bé *els intel·lectuals* ni atenyeran els nostres exhauridors esforços tota llur eficàcia fins que a l'entorn d'alguns de nosaltres no és faci públicament tant de soroll com el que fan ara els *pràctics*, els *econòmics*.

Per això cal vèncer també l'altra covardia, la del qui sentint-se, erradament criticat o injusta, s'enclou en hostil o menyspreador silenci. Cal guardar-nos del provincianisme qui fa creure inconvenient la rèplica, la polèmica, sobretot si elles poden tenir alguna espiritual eficàcia. Hi ha escrúpols, hi ha decències que són en realitat barbàrie com aquelles vacil·lacions a cada pas, aquelles exageracions, del pervingut a les bones maneres. És indubtable que són compatibles amb totes les elegàncies, un cop se'n comprèn la justa valor, la bicicleta, el gramòfon i la pianola; i el fer a aquests aparells benèfics es-arafalls sense mesura, és prova d'inelegància. Que pensem, doncs, de la polèmica? El que sí cal evitar és que en la polèmica no s'hi barregi

l'almogàver que molts porten a dintre, perquè a les hores no es pot dir que s'ha sostingut una polèmica, sinó que s'ha tingut una *agafada*.

No però mogut d'una ardor combativa, sinó d'un pacífic desig d'esclarir alguns punts dignes d'atenció, jo voldria fer uns comentaris al bell article d'en Nicolau. Entre el qual article i els meus comentaris s'hi reproduiran les mateixes diferències que es produïen entre les coses que diu en Nicolau i les que jo deia en el pròleg a la traducció meua dels *Diàlegs dels déus i les divinitats marines*. Ja que en Nicolau no fa sinó reproduir algunes idees sobre Lluccià i la traducció dels grecs que jo en mon pròleg combató, no em caldria sinó reproduir aquí el meu pròleg. Però com això jo ho va fer LA REVISTA i aquelles idees sota la ploma d'en Nicolau prenen vigoria nova, noves insistències em caldran sobre les meves idees, noves precisions en defensar-les.

La causa de mantenir-nos així l'un i l'altre fermes en les nostres posicions ve de la naturalesa de les nostres posicions mateixes: crítica ell des d'un punt d'obir històric erudit i filològic el que en Riba i jo, en traduir Plutarc o Lluccià, en comprendre'ls, hem fet i hem dit des d'un punt d'obir artístic i psicològic.

El gust i la filologia

Així, jo prou sabia, per ombrosos pròlegs, tesis i comentaris, el que històricament i geogràfica de Lluccià pot dir-se: que ell era un bàrbar hel·lenitzat i portava de l'Assia un temperament escèptic i destructor envers la religió hel·lènica, satíric envers els homes; que en això venia a ser una mena de Voltaire (inferior però a Voltaire; tots els manuals francesos os ho faran remarcar ben bé); que era un gran escriptor sí, però a causa d'imitar els mestres de segles abans, usava un llenguatge envellit per a la seva època, i en conseqüència el seu estil no tenia aquella frescor, aquella espontaneïtat dels seus models, etc., etc.

Sinó que jo, entossudit en la posició meua, sempre anava pensant: Bé bé: la història qui retalla en pedaços d'èpoques el teixit inconsútil del temps, la filologia qui fa retallets de paraules mortes i signes i lletres la vivent continuïtat de la expressió verbal humana, tenen els seus respectables motius per a fer aquestes coses. Però també són els drets de la espiritual simpatia, de la *intuïció psicològica*, del Gust en fi, altament respectables. I ja sabem que no sols hi ha un gust artístic, sinó un gust psicològic, un gust moral, un gust filològic, i com ells van invadint amb creixent sobirania terrenys qui els semblaven aliens o enemics; i com la intervenció del Gust, en l'alt sentit filosòfic del concepte, ve donant en la més

(1) Vegi's LA REVISTA, n.º CXXII, del 1 novembre 1920.

rescent filologia, en la més rescent ciència moral, resultats molt més científics que els procediments experimentadors i classificadors no donaven. Així podem afirmar que si la paraula d'aqueix gust no és dita, no atenyen plenitud de veritat i significància ni la història; ni la moral, ni la filologia, ni la crítica, ni, tinguem-ho ben present, la sociologia, ni tinguem-ho més present encara, la economia política; i que per ignorar encara aquestes coses sociòlegs i economistes, anem de la manera que anem.

Llucià bàrbar hel·lenitzat

Al gust psicològic li conferim, doncs, el dret d'esbrinar si a la filologia, a la història (1), en aplicar llurs abstraccions classificadores a la figura i a la obra de Llucià, no els fuig de Llucià la veritable essència.

Llucià bàrbar hel·lenitzat. Vetaquí la rotulació; però no oblidem de quina faisó intensa, culturalment i política, venia hel·lenitzant Grècia feia segles els bàrbars seus. Sense aquesta hel·lenització poderosa hauria pogut ser el Renaixement egipci?

I si Llucià, amb aquella facilitat d'assimilació, adaptació atribuïda a la seva raça, en les més pregones regions de l'esperit, allà on no s'es jueu, ni grec, ni llatí, s'hagués tan pregonament hel·lenitzat que en la seva època hagués arribat a ser menys bàrbar espiritualment, més grec que nombrosos grecs deshel·lenitzants ja, per circumstàncies diverses espirituals i polítiques? Trobariem senyors etnògrafs, senyors geògrafs, molts de grecs avui per tota la Grècia? No en trobariem tal volta més i més purs tal volta en el nostre Empordà per obra de pura i secular herència, en contrades franceses per obra de secular cultura?

L'herència bàrbara, en Nicolau afirma, allò qui de Llucià escapa a la tradició hel·lènica, és el seu esperit destructiu. I una ratlla abans ha dit, comparant esperits, que els cristians també destruïen, però edificant. En primer lloc no em sembla existir d'una manera tan *bàrbara* aquell esperit destructiu i en segon lloc jo no afirmaria que Llucià no edifica ni conserva.

Aquell esperit destructiu s'exerceix segons en Nicolau i altres comentadors nombrosos, sobre la religió hel·lènica. Però ells saben, ell afirma, que ja en temps de Llucià «el vell paganisme havia mort a mans de la filosofia, convertits progressivament els dogmes en mites i els mites en falòrnies».

Que destruïa doncs Llucià? Un cadàver de religió? Bella empresa li atribuiríem en bona fe! No era molt més destructora, com jo dic en el meu pròleg, la rialleta irònica d'un deixeble de Sòcrates (i no parlem de Sòcrates mateix) produint-se malgrat continguda i disfressada per evitar el càstig de les lleis, en una

època de plenitud social i religiosa? Altrament si Llucià en canvi d'una destrucció qui no es podia proposar perquè ja era secularment acomplida, no edificava en religió com els cristians, qui podrà fer-n'hi retret? Ell és com és, i si en això volguéssim cercar-li querella ja sabem com les seves obres desviades del propòsit qui sens dubte les animava, van ser utilitzades per a desbrossar el camí a la religió nova.

Plutarc, per altra banda, ens recorda en Nicolau, no pot creure ja en els mites, però recerca les veritats eternes que ells recobreixen i tampoc no vacil·la gens en aprofitar la bellesa poètica d'aquest fals recobriment. Es a dir que Plutarc, tan amant de les tradicions de la seva raça, en realitat ajudava a destruir-les; perquè Plutarc, en voler donar una interpretació universal de la religió hel·lènica superava aquesta religió, i superant-la, en realitat donava al bell cadàver una altra llançada destructora; en nom de la Religió ajudava a soterrar una religió: la de la seva raça. I quant aprofitar-ne la bellesa poètica, ja sabem com Plutarc era migrat artista per ajudar a immortalitzar-la. Ara bé, si Plutarc hel·lènic pur ajudava també a destruir l'antropomorfisme de la religió seva, com podia ser una prova de l'ancestralitat bàrbara de Llucià el que ell (seguint un corrent generalitzat en la època), també ataqués aquell antropomorfisme, com afirma en Nicolau?

Que Plutarc no admestia aqueix antropomorfisme ja ho hem vist suara; Llucià, en realitat el destruïa? No diríeu llegint aquets diàlegs, que el descobreix i l'accentua amb joia, amb el goig de trobar homes plens de sanitud i vida on els altres creien trobar déus inaccessibles? Sí, Llucià en contemplar *l'humà*, *massa humà* d'aquells déus, ho fa divertint-s'hi, però amb quina puixança d'humana simpatia! Les situacions en que ens els representa són còmiques i algunes vegades ridícules—ni més ni menys que aquelles en que el pare Homer, amb menys finor i amb menys gràcia, ens representa la coixera i la dissort matrimonial d'Hefest,—però la puixança de vida i gran salut, la bellesa humana d'aquells déus, hi romanen intactes. Llucià precisament d'aquells déus no n'ataca, sinó en conserva, l'antropomorfisme. Quan ja ningú hi creu, ells ressusciten en els diàlegs de Llucià a altura d'home—i encara tan per damunt dels pobres mortals de cada dia!—adquireixen una immortalitat més durable que la que l'esperit religiós els atribuïa: la immortalitat de l'art i la bellesa. I no direm bàrbar a Plutarc perquè cercant les perles del fons (les nacarines gemmes diu bellament en Nicolau), torbava de la religió ancestral la serena i lluminosa superfície, mentres Llucià la conservava sots espècie d'humanitat i de bellesa. I no obstant si és cert que el grec amava més la forma que el fons i no veure el fons sinó clar, distint, en la forma humanitzada, qui ens resulta més grec dels dos? I en quant al fons, no diríem que Llucià, pres de la bellesa d'aquesta forma, arriba a sentir en certa manera un religiós entusiasme? Recordem aquell enlluernador *Rapte d'Europa*; que hauria tingut a dir-hi el més

(1) Parlo sempre aquí d'història en el sentit més corrent i no en aquell sentit crocià qui la identifica amb la filosofia en qual cas el Gust hi entra fonamentalment; igualment en dir filologia em referesc a la nomenada científica, no a la més nova i més científica que forma un capítol de la Estètica.

religiós el més antropomorfista creient del segle v?

No diré que en altres diàlegs i obres diverses la sàtira de Llucià no sigui més irrespectuosa i àcida; però rarament trobaria jo justificat en la seva obra ni tant sols aplicat al seu «vaudeville olímpic» com diu en Nicolau emprant un gal·licisme, que accentuï, que exageri, ni sobretot que manqui a la *mesura clàssica*. Deixem aquí de banda la bonhomia d'Aristòfanes si bonhomia hi ha; cadascú és qui és, home de la seva època i el seu caràcter. Però sens dubte Aristòfanes era molt més vaudevillista que Llucià i molt més caricaturista—un gran mestre de la caricatura europea,—sense mancar per això a la mesura, a la seva ampla i joiosa mesura, com Llucià no mancava a la seva, feta de moderació elegant i gràcia penetrant i fina—el bàrbar!—que això de la mesura clàssica es precis no entendre-ho segons han decretat les acadèmies.

Si en religió no destruïa ni podia gaire cosa destruir, era en la sàtira filosòfica, en la sàtira humana més destructor? Ja sabem com es trobava en aquell temps la filosofia i en quines mans retòriques, sofisticades i professorals i quina vasta matèria oferien els filòsofs a la burleta penetració psicològica de Llucià. I sabem també com àdhuc en temps millors no mancaren a la sàtira, entre els filòsofs, figures i episodis amb els quals divertir-se. Fullegeu sinó el seriós, l'ingenu Diògenes Laerci. I jo voldria mostrar com no és Llucià tan superficial com sembla a molts en la seva sàtira filosòfica, ni tan mancat de sòlida informació com ho era Voltaire, per exemple (ja parlarem de Voltaire). L'«Hermotim», ultra ser una meravella d'art i penetrant psicologia, em sembla una crítica molt substancial i de veritable interès per a la Història de la filosofia grega. Altrament, els elogis als bons filòsofs sincers, qui ofereixen l'exemple d'una vida pura, no manquen en la obra llucianesca i atenyen el punt de gran elogi en la *Vida de Demòcrates* de qual autenticitat jo no dubtaria.

En quant a la sàtira moral i humana, no sols Llucià és just que sigui tingut universalment per un moralista en quant satiritza i destrueix, sinó que fóra ben just que tal se'l considerés per allò que és en la seva obra moralitat afirmativa, positiva. No parlem doncs dels *Diàlegs dels morts*, on ultra accentuar-se aquella tristor del viure sota terra que ja trobem en Homer, traç, doncs, ben hel·lènic, el *tot és vanitat* que els enfosqueix, potser sí que fóra en Llucià una romanalla espiritual de l'Assia nadiua. Evoquem però aquella força de simpatia humana, simpatia inevitable per un satíric que és a l'ensem un psicòleg tant fi, i que amb una mica d'atenció sentireu palpitant en tota la seva obra, recordem no més els vivíssims personatges de «l'Ase» i també en els maltractes que sofreix Luci sota la pell asinina, hi endevinarem un viu esperit d'observació compassiva envers els sofriments de les besties: recordem aquella cordialitat humaníssima amb que són retratades les hetaires en els diàlegs que els dedica. Recordem els vius i simpàtics personatges que dialoguen—i l'entusiasme per la vida i les insti-

tucions hel·lèniques—en l'Anacarsi, el Tractat de la Dansa, etc.

I ara ja podem més clarament afirmar quina era en realitat la essència espiritual de Llucià, quina era la seva puixança veritable. En una època en què de la religió tradicional només en restaven en el cel de Grècia uns reflexos enyoradiços, en que la filosofia s'anava marcint, i la nova religió i la nova filosofia tot just començaven a definir-se, que podia fer un amorós fervent de l'hel·lenisme sinó salvar l'únic salvable en èpoques així: els elements d'humanitat i de bellesa. Quan els déus i les idees trontollen, cal salvar l'home; i això fa Llucià. I per això sense por a l'anacronisme podríem nomenar Llucià un *humanista* en tota la extensió de la paraula; per la seva moral *laica*, de bon sentit, i moderació en el viure, pel seu amor envers els grans artistes del passat, pel seu culte a l'art i a la més afinada i elegant bellesa, per la seva penetració cordial i fina en l'ànima de l'home, i aquí sí que és innegable la profunditat de Llucià, la qual es precis copsar a través de la aparent graciosa lleugeresa exterior.

I la beutat suprema de la seva expressió, del seu estil, és la manifestació més pura de l'art grega en aquells temps. Un nom, no més un nom d'artista grec contemporani de Llucià qui pugui comparar-se amb ell en originalitat, en puresa de bella creació. Sí, ja sabem allò que diu la filologia: Llucià era un aticista: en son segle volia escriure com un home del segle v; el seu llenguatge tenia sonoritats antigues. Realment, realment? diu el gust aquí presentant-se. És possible que pugui mai envellir el llenguatge de Plató, per exemple? Avui al cap de tants de segles no ens sembla a cada lectura molt més nou que tal escriptor de deu anys enrera? Endemés, tots sabem que Llucià no era un pastitxaire, una mena de *Diego de San José*, amb perdó sia dit. Sinó que, ho reconeixen els Croiset, era potser l'únic creador en un segle qui gairebé ja no creava. Doncs, el continuador, el salvador del més pur esperit hel·lènic, en el seu temps, ell, el bàrbar! Cal anar fins Plató per a trobar un estil qui en gràcia, en elegància, en vigor, rivalitzi amb el de Llucià.

Entre el bàrbar de Samossata qui sentia un «oblidós menyspreu envers el món llatí»—el qual és justíssim donat el seu gust suprem per la bellesa hel·lènica, i Plutarc grec de raça pura, admirador de Roma, moralitzador a la romana, gens creador en estil, ple de gràcies anèmiques de pura imitació, mancat d'aquella vivacitat maliciosa qui era la flor de la àtica intel·ligència, qui serà el més grec dels dos? Un home de gust no vacil·larà a respondre. I jo tinc a l'amic Nicolau per un gran filòleg—mai oblidaré el curs que va donar-nos sobre els dialectes grecs ara fa dos anys, a l'Institut,—però també per un home de gust, un prosador elegantíssim.

Llucià i Voltaire.

Ara ja podem atacar de front la comparació tan freqüent de Llucià amb Voltaire. En Nicolau no troba

en la obra llucianesca «una valor molt més gran que en la voltairiana», ni li atribueix una tant important influència, perquè en fer-ho no aten a la veritable valor de Llucià. Si és més coratjós Voltaire perquè la seva llançada antirreligiosa va contra un formidable enemic, que Llucià, perquè satiritza un enemic retut, ja hem vist que Llucià no en té la culpa. La força de Llucià és altra; és la de creador de bellesa, la de espiritual sanitud qui plana a mil metres per damunt del rictus voltairià. I el no tenir de combatre un enemic massa formidable, afavoreix la creació bella de Llucià, mentre enlletgeix la de Voltaire el tenir de combatre-la. Però jo tampoc sabia veure Voltaire com un guerrer coratjós qui dardella la religió catòlica; sinó com aquell simi qui s'enfilés amunt i avall d'una colossal estàtua, fent veure que la vol enderrocar i provant endebades d'empestifar-la amb les seves immundícies. Dic de passada que el Voltaire que jo estimo i llegesc és ja únicament el de la correspondència, ric arxiu del bon gust acadèmic, tant llunyà però de la gràcia vivent de Llucià. Per altra banda Voltaire ja no és un humanista, sinó un humanitarista. Vetaquí un altra cosa qui compromet la seva creació de bellesa. I encara el seu humanitarisme no és gaire ben servit per la seva mal intencionada sàtira contra el món, l'home i tota cosa existent. Compareu amb la humanitat simpàtica i sanitària qui pulula en els llibres de Llucià, la genteta vilíssima qui vermineja en els contes i noveles de Voltaire. Penseu en els sarcasmes escumejants que li mereix la concepció de l'univers com el millor dels mons possibles i dieu-me si aquell món i aquella gent són capaços de fer-vos compartir l'humanitarisme del qui os els evoca.

Traduccions acadèmiques i traduccions artístiques

Tinc por que en judicar les traduccions d'en Riba i meves, no ha canviat en Nicolau el seu punt d'obir. Molt del que jo ara diré en defensa dels meus propòsits—sé com les obres migradament hi corresponen— pot aplicar-se als propòsits i a les belles realitzacions d'en Carles Riba. Em sembla per exemple un escrúpol filològic purament, no artístic, el de què la sabor arcaitzant *pel seu temps*, en els estils de Llucià i Plutarc no l'haguem donat, en usar per a les traduccions nostres el català contemporani. Doncs que havíem de fer? Medieovalitzar les nostres expressions? Aquesta medieovalització hauria donat l'equivalent de l'aticisme d'aquells estilistes? Altrament havia de preocupar-nos això? No és per aquelles distincions que estableix la filologia i que tenen gran interès en altres respectes, que Llucià i Plutarc s'immortalitzaren. I allò que per a llur temps era sabor arcaica, la llur puixança de creació, amb el córrer dels segles, ho feia de tots els segles contemporani. Qui vol compendre, per exemple, Rognier o Saint-Simon enloc de classificar-los, poc s'adona de que parlaven un llenguatge envellit per a l'època llur i trobarà llur puixança expressiva im-

mortalment actual. Un argument definitiu en això és recordar el cas de Lafontaine. Ell és complaja a usar paraules, toms de frase, arcaitzants per al seu temps, però amb tanta de gràcia creadora que els feia actuals, els posava de moda, i per a nosaltres Lafontaine parla un llenguatge més nou a cada lectura.

Altres neguits hem tingut en Riba i jo quan traduïem els autors nostres. Perquè sabem com avui es considera cada cop més difícil l'art de la traducció; i no per raons filològiques sinó per raons artístiques. Sovint quan un traductor acadèmic, un professor, donen per acabada la traducció llur, el traductor artista considera que la tasca verament seriosa encara no és començada. Que no basta ja traduir el *significat*, el concepte, sinó la *expressió*, i aquí no la filologia sinó aquell Gust que deiem, es fa en absolut necessari; com adaptar les formes expressives del nostre llenguatge a la vida sobirana d'aquells estils, als moviments expressius, als ritmes de emoció o de bellesa, a les sonoritats, a les harmonies? Aquí, aquí, és precis atendre per a judicar l'obra d'un traductor. Ja sabem com el traductor de concepte és poc respectuós generalment amb aquestes qualitats d'estil; ja sabem com es creu en la obligació—pensem en mil traductors francesos—de suprimir ací i allà repeticions, tautologies; de concentrar, de retallar i polir i, amb una puntuació correcta, tallar en trossets simètrics, els períodes més generosos d'emoció i de bellesa. Ja sabem com sovint s'ens mixtifica amb aquella momificació de la lluire vida expressiva dels autors grecs, en un llenguatge de conserva acadèmica, ple de púdiques fulles de figuera, únicav erdor que podem trobar-hi, en el qual s'ha cregut molt ardit el traductor quan ha gosat inserir-hi alguna expressió familiar que autoritza el diccionari. I tot seguit ens estranyarem de sentir dir àdhuc a persones il·lustrades que la literatura grega—traduïda—els avorreix i que ja van fer bé aquells grecs de morir-se?

Vulgarismes

Ah! qui ens donés, després de llargs esforços, assolir en les traduccions nostres alguna cosa d'aquella vida, d'aquella naturalitat, suprem artífici, el més alt premi del *treball* artístic, que en els autors grecs ens entusiasma. Com hem de retrocedir per assolir-ho davant del mot familiar, popular, quan ens sigui necessari? Per la meua part, mai m'ha fet por el mot popular (*el vulgarisme* diu en Nicolau, i aquí hauríem d'entendre'ns) i he procurat només evitar el mot massa local, de mal gust o barroer. Jo, per exemple, mai faria dir a un deu; «T'han pres el número», ni «nyèbit», ni «trinxeraire», però no tinc inconvenient en que Hera gelosa de Ganímedes li digui «noi tendre», perquè el mot escau al minyó frigi, perquè la intenció de Llucià correspon exactament al sentit de la expressió catalana i, raó suprema, que he tingut sempre en compte, perquè tradueix literalment l'adjectiu grec *Μαλθακός*. Així podria justificar jo tots

els meus *vulgarismes* si no tingués por d'enujar llegidors i caixistes (1).

Sembla però que l'amic Nicolau em perdonaria quant a Lluçia alguns d'aquests vulgarismes: on no vol perdonar-me'ls és en la traducció que vaig fer de la *Defensa de Sòcrates* platònica (2). Com! vaig dir-me jo colpit de gran sorpresa: és a dir que en començar la seva Apologia diu Sòcrates als seus jutges i oients que ell ignora el llenguatge dels tribunals i que no s'avalotin si usa el seu llenguatge de les converses familiars «en la plaça pública i vora les taules dels banquers». Tot seguit endevinem que Sòcrates, en el fons, es proposà el joc perillós de pendre una mica el pel, permeteu-me el castellanisme, als qui l'enrotllen. Durant el seu discurs veiem com efectivament el llenguatge popular, les expressions volgudament barroeres de Sòcrates, avaloten els circumstants, i com Plató s'esforça a imitar plaentment aquell llenguatge de Sòcrates; i tot seguit, sabent nosaltres això, farem en traduir aquell discurs, parlar a Sòcrates un llenguatge ben triadet, ben llepadet, ben correcte, en paragrafets ben retallats i rotulats segons els moments retòrics de l'Apologia, com si fos Sòcrates precisament el que ell no volia ser, un retòric, un advocat? Ah, no! Jo sé que així ho ha fet *Monsieur le professeur un tel* de tal Liceu i tal llicenciat *ès lettres* encarregat de cursos a tal banda, però guardi'm Apolò de seguir tan abominables exemples. I si aquelles expressions meves familiars qui tradueixen literalment gairebé totes, fan mal efecte vora els presents clàssics dels verbs, que jo hi assajava, són sens dubte els presents clàssics que cal suprimir.

Gal·licismes

I per no deixar sense atenció res del que diu en Nicolau, declaro saber-me greu que hagi collit en la meua traducció mant gal·licisme. La penetració francesa ha sigut tant subtil en tots els moderns llenguatges, que és cosa difícil netejar-se'n de cop i volta. Per això, sabent-me jo pecador, em tiro la primera pedra quan dic, no «eviteu els gal·licismes», sinó «evitem els gal·licismes». No obstant, caríssims *Μηδέν ἄγαν*. No sigui que la por del gal·licisme ens porti aquells excessos que suara ens portava la por del castellanisme. Déu ens reguard d'una epidèmia purista i casticista. No oblidem tampoc que el francès és també una llengua greco-llatina i que caldria entendre'ns sobre mant pretès gal·licisme.

(1) El mateix Carles Riba, quan jo publicava a LA REVISTA les primeres traduccions de Lluçia, em *renyava* en converses d'amic per algunes d'aqueixes meves proves de traducció vivent. El *Vatua Zeus* per exemple no li agradava. Poc a poc, mentre anava ell traduint *La Odissea*, experimentava la mateixa necessitat d'usar mots familiars i populars i em va confessar un dia que per entrenar-s'hi llegia l'Emili Vilanova. I quan vaig publicar els Diàlegs dels déus, ja la seva opinió m'era completament favorable i fins el *Vatua Zeus* li agradava.

(2) Vegin-se «Quaderns d'Estudi», any III, vol. II, n.º 3, abril 1918.

Els meus trets en aquesta matèria ja s'ha vist prou en el meu discurs del certamen literari d'Olot contra qui anaven dirigits. Contra aquells qui per amor excessiva d'una llengua estrangera, creuen enrobustir la nostra, fent-li d'aquelles abusives injeccions. I això han fet els qui ignorant que la nostra és la llengua més bella del món, en el fons del seu cor li prefereixen la francesa. I no ja quant als mots cometen *voluntàriament* gal·licismes, sinó quant a la gramàtica, als ritmes del llenguatge, a l'esperit mateix de la llengua. Fóra una dissort que la nostra llengua arribés a fer-se tant abstracta i rectilínia, que no pogués, com la francesa, traduir Shakespeare. Cal que ella pugui traduir àgilment sí, Descartes i Fontenelle, i Voltaire, però també intensament Sòfocles i Homer, i Dant i Shakespeare. I el mateix que dic dels francisants voluntaris diria dels italianitzants voluntaris que ara ens amenacen; però d'això ja en parlarem un altre dia.

LA ODISSEA, traducció per Carles Riba.

Tinc damunt de la taula una muntanya de llibres catalans qui va creixent cada dia i augmentant la feixuguesa dels meus remordiments perquè no en parlo. De tots si a Déu plau en diré alguna cosa. I vull començar per dir-hi també la meua sobre la traducció de *La Odissea* per Carles Riba. Cosa qui s'ajustarà a l'esperit d'aquest article molt harmoniosament, em sembla.

Jo no conec en cap llengua vivent cap traducció d'Homer tant felix en sa fidelitat artística, com aquesta, si no és aquella immortal dels Himnes Homèrics que feu en Maragall (en Maragall, qui no sabia el grec, senyors filòlegs!)

I malgrat que la cosa no hagi d'interessar a la consideració crítica, la qual ha d'atendre a la obra tal com és, i no a les anècdotes qui causen els seus defectes, en tractar-se d'una labor tan bella com la d'en Riba, no serà inoportú assegurar com certes molt secundàries imperfeccions són degudes sens dubte al temps limitat per compromisos editorials amb què havia de realitzar la seva tasca: això explica per exemple l'efecte d'inacabat, de *no polit*, que ací i allà la seva traducció ens dona. Fàcil serà en edicions successives continuar la mai acabada labor de cenyir en indrets la expressió original, d'evitar cacofonies, assonàncies i consonàncies, febleses d'expressió en omplir apressadament una ratlla, encavallaments poc agradables (1). Tot això, ja ho he dit, és cosa molt

(1) No es necessari citar exemples. Si vull citar una distracció, causada per una traïció que la gramàtica ha fet a l'artista. Ulissi per enganyar el Cíclop li diu que el seu nom és Ningú. Quan Ulissi destrueix l'ull de Polifem, aquest diu als cíclops qui acuden als seus crits que és Ningú l'autor de la malifeta: però vetaquí que la gramàtica fa distreure el traductor i diu aquest:

—Amics, Ningú em mata amb astúcia, Ningú no m'occeix per la força, quan Ulissi el que vol dir és que Ningú l'occeix. Està bé en canvi que els cíclops no entenen el que vol dir, responguin:

—Doncs si ningú no et força, etc.

secundària si pensem en el conjunt de la obra, en la fervor de bellesa que l'anima, en l'acompliment admirable de parts seves nombroses.

Cal paciència per a llegir de cap a cap, sense descoratjament ni fatiga, tal versió en prosa francesa de *La Odissea* o aquella glacial traducció de *La Il·líada* per Vincenzo Monti. Preneu la traducció d'en Riba; no sols no os afadiga, sinó que avançant en sa lectura us sentiu pres d'una ubriaguesa de llegir-ne més i més i més. Perquè és una traducció entusiasta de gran artista i gran poeta; perquè abans que una festa per a nosaltres, ha sigut una festa per al seu autor. Una festa de l'estil, diu ell. Sí, i una festa immortal de la llengua catalana. La riquesa filològica que tots admirem en Carles Riba, viu fosa ja amb el seu entusiasme creador; així han de ser els filòlegs, gustadors i creadors d'expressions i no sols anatomitzadors de paraules. I com s'adapta aquella riquesa expressiva a la vida expressiva d'Homer! Els ritmes, les harmonies, la polifonia, la plasticitat de la poesia homèrica, això ha importat ans de tot a Carles Riba. Així sentiu a cada pàgina el cor del traductor dalerós de batre a l'unísson del cor immor-

tal qui creava *La Odissea*. Com no os ha de guanyar l'entusiasme d'una labor així? I doble goig si coneixent l'original podeu seguir amb càlida simpatia el curs de la temptativa bella i palpitant davant les dificultats i exultar davant les victòries.

Popular i sàvia alhora—així era la poesia original—la frase familiar, el *vulgarisme*, arriba a fondre's molt bé amb el mot que la erudició procura, a mesura que avança la tasca traductora. I arriba a un punt excels de naturalitat i gràcia en aquell pugilat d'Ulissi i el pidolaire del cant XVIII. La sàvia i artística mescla de familiaritat i solemnitat, fa llegir amb gran interès els nombrosos discursos homèrics, sovint tant pesats en les traduccions acadèmiques. I el gust poètic del traductor ens dona en algunes descripcions de paisatges i edificis, en tots els principals moments de *La Odissea*, pàgines dignes d'honorar una antologia: en això som d'acord, amb l'amic Nicolau, qui el primer va fer a aquesta labor bellíssima la honor deguda.

J. FARRAN I MAYORAL

ELS LLIBRES

EVOCACIONS, de J. Vives Borrell.
—Impr. «La Noogràfica», Sabadell.

Vives Borrell no es cap nom inèdit en la literatura: el poema, el teatre els assaigs de novel·la l'han temptat alternativament: ço que vol dir que molts en tindran un parer format. D'aquest darrer llibre no sé si en sabré expressar prou bé el meu. El crèdit literari que ja té l'autor ens faulta a dir-lo obertament. No admet dubte que en aquest llibre hi és imaginatiu al volt de les realitats quotidianes i es decanta a destil·lar dels passos i visions la lleu essència d'emoció. Sinó que, ara i adés, les paraules embussen aquesta emoció o dilueixen el pensament, donant-nos, en total, la sensació d'impersonalitat. Com exemple, diu, en parlar de les diferents destinacions de les flors: *hi ha la majestàtica esplendor d'unes flors d'imatgeria i sensació que són el complement efectiu d'aquella culminant significació que penetra agosaradament a l'entranya mateix de l'essència facultativa.*

Certes idees, lectures, sensacions pictòriques o literàries suren en aquest llibre com les partícules d'una sal malfonedissa en el vas d'aigua. L'autor, com és el cas en altres, no se n'ha fet substància pròpia. Quan d'ell mateix diu: *el nostre fervor i panteisme ens portà a trescar per les majestuoses*

muntanyes del Vallès, sentim la lleu rubor d'una afirmació poc madura en l'obra.

Abstraccions literàries, rastres d'idees i escoles, colors de la paleta, suren en l'obra, fent-nos enyorar la seva identificació més efectiva amb un temperament; i d'aquí aquella impressió d'impersonalitat.

CONTES DEL PARADIS, de Lola Anglada Sarriera.—Editorial Catalana.

Es una obra molt de dona, que amb la seva simplicitat d'expressió, amb un cert esforç novici i tot, potser encara és més agraciada. Certes dots de perspiciàcia envers determinats moviments de determinades passions, dots infal·liblement femenines, s'hi ajunten en inefable conciliàbul amb una intel·ligència remoguda i universalitzada del contacte amb l'art. El conte de les cireres envejoses o el de la reineta i les granotes són al·legories de la humana passió insuperablement enginyades, petites obres mestres d'una neòfita d'Andersen, però de qualitat més ideològica.

I no sé quin bé de Déu de rosada,

no sé quina llum, s'aguanten en les hortes, jardins, senderols i riberes d'aquest llibre de símils, que'ns torna a reviscolar entre pit i front aquella claror sota la qual, quan tot just sortíem de la falda maternal, se'ns apareixien les coses desembarassades i netes de sobreposicions.

La mateixa qui conta és la il·lustradora del llibre: aquella Lola Anglada qui troba una mena de delícia mainadera en resseguir les delicadeses més enamoradores dels cossos tendres i qui amb les capçaleres d'ocells, flors, àngels i terrices gentils, obre les finestres al món de l'alegria.

LLIBRE D'ESTRENES, de Josep Massó Ventós. Amb il·lustracions de Guillem Perès.—Editorial Catalana.

En Massó i Ventós, en aquest llibre pels nens, que En Perès ha il·lustrat elegantment, més que pels camins d'idealisme d'una Lola Anglada, va pels de la imaginació; amb ella hi crea un món per als petits que els té d'interessar, més que més per tal com ha transportat aquest món als pisos senyors d'avui i hi fa intervenir els mateixos nens ciutadans, conlligant

les seves particularitats amb la rondalla, i alternant l'aldarull i les alimares vesprals del carrer, entre Nadal i els Reis, amb la boirina de llum de topazi on els fronts dels nens adormits abunden de somnis. Com en el llibre de Na Lola Anglada, hi ha la lliçó; però un matis diferent en tot plegat. La Editorial Catalana, encarada a tots els aires de la bellesa, porta amb aquest llibre i amb l'altre un tribut molt lluit al botí dels Monarques d'Orient i al volt de la taula del Nadal català.

SEGON LLIBRE DE POESIES, de Angel Guimerà.—Amb un Prefaci de Lluís Via.—Estampa «La Renaixença.»

Pocs poetes nostres, com En Guimerà en la vena enèrgica, ens fan passar per damunt de ço que en diríem literatura o forma literària. Es ben bé el qui en *L'any mil* fusionà la descripció de les escenes, i les imatges, en un tot harmònic tan vigorós i tan seu, i el que en alguns moments de *Poblet* ens entra al moll dels ossos, per vies de la descripció, un incentiu patriòtic insuperat.

El qui quan filosofa o quan toca els afectes tendres i delicats devé generalment un infant il·luminat, en l'acció alçapremadora, en el gest gràfic, en la imprecació, és desencongeix i devé un brau.

Prou la expressió nova ha sigut duta per diverses escoles a la nostra poesia, i nous estats de sensibilitat i d'erudició hi han florit, del segle dinou ençà. Així i tot, quan volguem entendre què cosa és la força que aixeca munions, encara tornarem a banyar la nostra ànima de catalans en aquesta expressió enèrgica tan directament terral, de l'Angel Guimerà.

DE LA NACIONALITZACIO DE CATALUNYA, de F. Arnau i Cortina (Conferència donada en el

Centre Nacionalista de Cassà de la Selva, la nit del 29 de juny de 1920).—Impr. Joaquim Casas.

Un pur ideal és en la seva deu simpàtic. Però ideals hi ha que per a aconseguir un estat civil necessiten de vehícols adequats a la realitat. L'excèpticisme o el desengany envers la política en el conferenciant de qui ara parlem, seria, si es fes extensiu, un factor més de descomposició en el corrent de les aspiracions nacionalistes; convé fer present que els ideals que la política arribés a afeblir o a corroure seria que tampoc no tenien una vida prou forta en la col·lectivitat.

En el plet català es pot parlar de crisi, mai de fracàs del parlamentarisme. Catalunya pateix i treballa amb els ulls a l'horitzó, i desconfiar, ja des d'ara, d'un organisme que és el qui, en la realitat, pot llevar-la a la plena vida civil el dia de demà, seria un rampell d'impaciència buit com la tramuntana invisible i que si es coneix que ha passat és per efectes no sempre aconortadors. Massa sabem quins déus descastats s'eregeixen, de vegades, en els pobles, sobre l'ara del parlamentarisme destituït a puntades de peu.

Que els grans siguin pràcticament catalans en cada acció, que desde l'escola sigui infiltrada als petits la catalanitat i que l'estament jornalier trobi arredòs en el nacionalisme, tot això és d'una molt bella generositat. Però, on han sigut incubades plúrimes escoles catalanes sinó en la política? I quina mònita, quina política, en definitiva, no caldria posar en joc per a anostrar-nos aquelles masses, que avui es mouen i actuen en una pàtria descoloridament internacional, voluntària o forçadament.

J. LL.

CAL ESMENTAR.

Henri Barbusse.—Hrand Nazariantz, de Massimo Gaglione. Són dues con-

ferències «per l'universale della poesia», plenes d'admiracions fervoroses.

—El volum de poesies gallegues *D'o ermo*, del poeta A. Noriega Varela. Es un dels millors llibres del renaixement galleg contemporani. Pel seu concepte elemental del patriotisme, per la seva religiositat senzilla, Noriega Valera recorda alguns aspectes de Jacinto Verdaguer.

—*Aquila Bianca*, novella de l'Alberto Neppi, d'ambient setcentesc. L'evocació de la Ferrara d'aleshores és feta amb una gran amor que fa vives les descripcions i les escenes.

—*Esposizione e commento critico della tragedia Aldonza*, di Santi Sottile Tomaselli, pel prof. G. Dognazzi Rinaldi. Es un follet escrit amb molta claredat i simpatia, en el qual s'augura al S. S. P. un paper trascendental en el teatre italià.

—*De derde nacht*, versos de Franck van den Wijngaert. Aquest poeta flamenc ha expressat ardentment tot el seu juvenil entusiasme per una Humanitat justa.

—El llibre de Max Henríquez Ureña dit «Los Estados Unidos y la República Dominicana», en el qual son autor exposa amb una gran concisió *la veritat dels fets comprovada per dades i documents oficials*. Després de llegit el llibre, cal convence's que els Estats Units van atemptar injustament contra l'independència d'aquella República. I protestar-ne, és clar.

—*L'inquiète adolescence*, de Louis Chadourne, llibre que ens plaurà de retrovar dins la nostra Biblioteca quan els anys hagin confirmat que és dels pocs llibres que *pueden*, entre els publicats a França l'any 1920.

—La serietat moral que és la fina senyoria literària del llibre *Primores ciudadanos* de J. Moneva i Puyol (Biblioteca Nueva, Madrid).

—El recull de diversos articles d'autors bascos fet pel director de la revista *Hermes* sota el títol *Del espíritu de las vascos*.

Es veritablement l'esperit, o és més aviat una traducció d'esperit el que aquest llibre ens ofereix cenyida encara al caràcter, sense que l'expressió voli o defineixi amb veritable possessió nacionalista?

Aquest número ha passat per la censura

LES ARTS PLÀSTIQUES

LES EXPOSICIONS

I. GUARDIOLA, CERAMISTA

També a nosaltres les coses mitjanes ens recorden les coses millors, les coses superiors. És una fruïció, la fruïció del bon recordar, que hem d'agrair a aquelles modestes coses.

Per això recordem, davant les ceràmiques del senyor Guardiola, aquelles magnífiques ceràmiques catalanes sorgides d'un alè dels nostres vents i d'una mirada del nostre paisatge. Agraim al senyor Guardiola que ens bagi provocat aquest gratíssim record i diem-li, deferentment, que creiem en la possibilitat que el ceramista que hi ha en ell sia un artista exemplar, quan vulgui furgar un xic dins el sac sense fons de les coses nostrades.

I. PIZÀ ROIG

Heus-aquí una pintura que ens fa enyorar moltes altres pintures, àdhuc les del seu autor en època no tan remota perquè ens faci perdre l'esperança que torni a trobar el camí i el segueixi fins arribar al llindar dels bons pintors.

CASALS PEYROC

No passariem davant d'aquest pintor, amb la indiferència—o potser amb la indignació—que ens provoca aquest orientalisme calligràfic del senyor López-Morelló, company d'exposició del senyor Casals Peyroc. No obstant, no gosariem tampoc enter-nir-nos-hi gaire, de por que se'ns en-

fadés la naturalesa, que permet i frueix les estilitzacions però repudia els disfressaments.

VILA-PUIG

Si volguéssim fer aquella crítica intel·ligent que hom diu feia cert crític distingit de casa nostra—potser el mateix crític ho confessà—posant de relleu les qualitats allà on aquestes costaven de trobar, podem afirmar que de les pintures d'En Vila-Puig podriem dir-ne alguna cosa bona. Ni li manca habilitat ni visió colorística de les coses. Sols ens dol que, seguint el mètode del crític al·ludit, no ens veiem obligats de cercar-li les coses dolentes que poguéssim tenir la seva pintura.

B.

LES REVISTES

GEORGE SANTAYANA

Voldriem donar d'aquest filòsof —not the cleverest nor the most learned, but the wisest philosopher of our time», com se li ha dit suara,— alguna cosa més que una curta recensió. Revistes i suplementos literaris anglesos i nortamericans comenten les obres d'aquest pensador, que imposa les seves teories, amb un somriure de humor yankee. La seva filosofia es presenta vestida per una eloqüència i un vocabulari riquíssims, plens d'imatgeries i d'epigrames incisius, tot envoltat per una boira d'humor jovial.

La filosofia de Santayana té un parentiu amb un intent de filosofia que s'ha donat entre nosaltres. En estil i, en alguns moments, en teories, coincideixen. Bells ropatges i un *savoir faire* de literat els és afí. Hi ha una frase, en un assaig literari que diu així:

«To the art of working well a civilized race would add the art of playing well.»

Aquesta teoria, que nosaltres ja havíem fet nostra i l'havíem medi-

terranyat, ara la trobem viva en un home de llengua saxona.

Aviat tornarem a referir-nos al senyor Santayana.

EN FRANCESC LAYRET

Creiem estar en millor situació que ningú per a indignar-nos de l'atemptat que ha fet caure mort a un carrer de Barcelona al parlamentari català senyor Layret. Hi ha entre nosaltres alguns que, no d'ara, sinó de fa molts anys, vénen cridant, fins a especialitzar-s'hi, en sentit de condemnaió civil de la política de la browning, sigui quina sigui la mà que empunyí aquesta eina repugnant. Oimés, en el conflicte actual, LA REVISTA podria gloriar-se d'haver estat qui primer, en mig de la indiferència de tothom, tingué paraules reprobatories contra l'atemptat personal manejat com a tàctica i sistema, senyalant el tort que això era tant per la causa dels obrers com per la civilitat.

Respecte a la persona singularment vistent i prestigiosa que ara ha estat

víctima d'una guerra berberisca de repressàlies i contrarrepresàlies, deixem a part la seva concomitància teòrica i pràctica amb el sindicalisme, i per tant amb la consegüent exaltació mítica de la violència que és part integrant de sa doctrina i tret característic de sa actuació, i fins i tot amb el comunisme explícit i per tant amb ses complicacions dictatorials. Recordem-nos ara del polític català que abans de fer voleiar la senyera roja de la Tercera Internacional, mantingué alta amb ses dues mans la bandera de les quatre barres, amb sinceritat i valentia tanta, que li fou donada una especial eficàcia en el camp complex de nostres esquerres. Conegué l'èxit i l'encert d'haver aportat a l'esperit català una quantitat tal de massa republicana, que no es pot vacil·lar en atribuir-li el mèrit principal de la desfeta de la host del ferrouxisme, un dia organitzada contra Catalunya. Això el feu l'home més popular del republicanisme català, sustentador de la tradició pimargalliana i eclipsador de celeberrims cabdillatges forasters ara totalment

postos. Pels grans serveis que un dia portà a la causa de la terra, Catalunya —apart del judici de que sigui mereixedora la responsabilitat del propi Layret en l'actual situació, — mai podrà recordar-lo sense un punt de gratitud.

Déu l'hagi perdonat, i Déu perdoni als seus assassins, i illumini a tota aquesta gent de tots colors que en comptar amb la eficàcia del browning mostren nua, a més de llur fallida moral, la llur ineptia intel·lectual i política.

R.

EL P. FRANCESC DE BARBENS

Tots els qui saben de la vida de Sant F. d'Assís han meditat sobre aquell gran neguit que el va acompanyar i que creixia com un corc amb la plenitud mateixa de la seva novella ordre: l'afició científica dels observants, que el Poverello temia, fins arribar al pànic, que es mengés l'esperit de paupertat i humilitat, ciment i base de la regla. Els savis gloriosos que com S. Benaventura el venerable Duns Scot juntaren i feren triomfar alhora, com germanes, la Paupertat i la Veritat, són triomfals esvaïdors de la generosa temença del fundador.

No hi ha dubte que un dels caputxins moderns que amb més felicitat unia les dues direccions era el Pare Barbens (com familiarment tothom l'anomenava), suara ingressat al sí celestial del franciscanisme: la eterna contemplació. La ciència dona als seus amants cert esperit, ni que sigui en matís, de supèrbia i atac. Però ell era tot pau. Era tant home de pau, que el seu nom, mesclat a una conversa, feia olor balsàmica. Aquesta flaire, d'herbolari exquisit, durarà molt temps a Barcelona i Catalunya.

Duraran sens dubte els seus llibres. Ni que fos la inexpugnable bonesa de l'autor, queda mèrit real: valer útil a *El cerebro, los nervios y el alma en sus mutuas relaciones*, mes tal volta a *La Moral en la calle, en el Cinematógrafo y en el Teatro*, obra important, tal volta la cabdal, que hem vist més d'una vegada citada a l'estranger, en estudis anàlegs; a *Los enfermos de la mente*, la *Introducción pathologica ad studium theologiae moralis*, i a tants i tants articles i ressenyes que sortien a la *Revista de Estudios franciscanos* i arreu.

Home de bon recordar... Amic patriarcal, sol·licit. El franciscanisme — comptanhi la quarta ordre dels amics i àdhuc dels dilettants, tindrà un bon advocat més a la glòria.

L'ASSOCIACIÓ CATALANA D'ESTUDIANTS I LA INDEPENDÈNCIA DELS POBLES.

L'Associació Catalana d'Estudiants ha dirigit al senyor Rector de la Universitat de Dublin la següent comunicació, redactada en català i en gèlic:

«Il·lustre senyor:

L'Associació Catalana d'Estudiants en aquests moments en que Irlanda pateix la bàrbara opressió militar de l'Anglaterra, vos endreça la seva protesta per l'execució de l'estudiant Kevin Barry. El martiri del batlle de Cork i dels seus companys, que amb una mort terrible s'han alliberat de l'esclavatge oferint a tota la humanitat un altíssim exemple de fortitud, ha estat seguit de l'execució de Kevin Barry, jove estudiant immolat a la cruel tirania anglesa.

La nostra veu indignada, senyor Rector de l'Universitat de Dublin, reprova aquest nou crim amb que l'Imperi Britànic es desacredita davant el món civilitzat.

Justament ara acaba de celebrar-se el segon aniversari de la signatura de l'armistici. Amb aquell armistici terminava una guerra, la finalitat de la qual era — així es deia — la implantació del dret i de la justícia en l'estructura política del món. Tot feia suposar que la independència dels pobles oprimits seria la conseqüència de la victòria aliada. Tot feia suposar que Irlanda, Catalunya, Flandes i demés nacions anul·lades pels Estats artificials reviurien en un alliberament vindicatori.

Però la realitat ha mort la nostra fe en els bons intents de les diplomàcies: Catalunya és encara políticament espanyola; Flandes, brutalitzada pels alemanys invasors, es veu ara junyida a una Bèlgica centralista i despòtica; no ha guanyat en el canvi; Irlanda és feta malbé pels anglessos unitaris. Massa deu haver vist vos, senyor Rector de la Universitat de Dublin, els incendis i els fusellaments.

Nosaltres protestem d'aquestes injustícies que sembren novament la discòrdia i la guerra. El suplici a que hom condemna la Irlanda ha revoltat el cor dels catalans, que veiem en els irlandesos la companyoni i l'exemple. Quan l'Anglaterra va arrancar la vida de Kevin Barry, era la Universitat de Barcelona la que estava adolorida.

Senyor Rector de la Universitat de Dublin: volgueu acceptar el nostre condol per la mort de Kevin Barry. Els anglesos que cometeren l'assassinat varen llançar al damunt de l'estudiant l'estigma d'assassí. La vulgar acusació no servirà de res: Kevin Barry ha estat un soldat d'Irlanda, ha donat la seva vida per la independència d'Irlanda, i serà admirat per tothom com un dels més nobles casos d'heroisme.

Permeteu, doncs, també, que al

nostre condol hi afegim uns mots de felicitació. Vos felicitem, senyor Rector, per tal com de les aules de la vostra Universitat ha sortit aqueix exemple d'amor a la pàtria que ens ofereix Kevin Barry, la memòria del qual és honorada pels estudiants catalans.

Sapigueu, senyor, la nostra simpatia per la causa separatista irlandesa.»

CAL ESMENTAR.

Que la *Revue de Genève* ha dedicat a la Societat de nacions, en ocasió de la primera reunió de la Assemblea, bona part de son número de novembre. Hi destaca un excel·lent article del delegat i antic Ministre de Suècia Branting demanant la modificació del pacte inicial del tractat de Versalles en sentit que fes eficaç immediatament la organització superestatal per l'admissió de les potències enemigues, fixació dels drets de l'Assemblea, representació adequada dels estats menors, creació del tribunal arbitral necessari i limitació dels armaments.

Molt significatiu també l'article del coronel House, l'amic de Wilson, avui ansent encara de la Societat de nacions.

En la secció ordinària esmentem les cròniques nacionals francesa, austriaca i polonesa, i les notes literàries.

—El *Bulleti de la Joventut Nacionalista*, en les pàgines del qual es fa vivent l'amable convivència de diversos sectos polítics de les nostres joventuts.

—La joia de veure anunciades vèries revistes més, de la efectivitat i de la continuïtat de les quals esperem que ens redimiran de la manca d'interès espiritual de les fulles diàries de Catalunya.

—El primer número de *Nós*, *Bulleti* mensual de cultura gallega al voltant del qual s'apleguen valuosos elements amb un notable programa de publicacions sota la direcció de Vicents Risco.

—El concurs obert per l'Escola Catalana d'art dramàtic per a premiar una obra de teatre, de caràcter històric.

—*Les tendances Esthétiques du Salon d'automne*, per A. Schneeberger en el darrer número de *La Revue de l'époque*.

—*La Renaissance politique et littéraire* damunt les pàgines de la qual hem seguit amb interès les teoritzacions de Jules Romains sobre *Art et Raison*.

—L'assaig crític *Notre temps*, de Dominique Braga en els darrers números de *Le Crapouillet*.

—El número de setembre del *Mercurio*, amb un article de George J. Grey sobre l'americanisme en els nous poetes anglo-americs; i un altre article signat E. Elmore, sota el títol *Un sacerdote de la cultura*, referit a Eugeni d'Ors.

ÍNDEX DE



L'ANY 1920

Boix de E. C. Ricart

COL·LABORACIÓ CATALANA

Alcàntara i Gusart, M.—L'objectivació política del sindicalisme	6	Manent, Marià.—Jules Romains i la guerra	53
Alós, Ramón d'.—Els llibres	77 i 245	Maseras, Alfons.—Poesia danesa contemporània....	106
Aragay, Josep.—Dues jornades del viatge a Itàlia ..	124	Millàs-Raurell, J.—Màquines i homes	141
Barbey, Josep.—Bertrand Russell	88	Mira, Emili.—De la sensibilitat	266 i 282
Ivor C. Brown	255	Montoliu, Manuel de.—Les revistes a Catalunya	1
Barnils, P.—De l'expandiment i prestigis d'una nova ciència	102	Nicolau d'Olwer, Ll.—Traduccions paral·leles	298
Benet, R.—Les Arts Plàstiques	97, 119, 133	Pellicena i Camacho, Joaquim.—La tàctica del catalanisme	169
148, 167, 181, 215, 231, 310, 326, 339 y 363		Pi Suñer, Josep M. ^a .—Conclusió de l'enquesta sobre els problemes socials	31
Comiat a Torres Garcia	147	L'ombra de Luther	315
Els llibres	178	Pla, Josep.—Enric Casanovas	179
Bordoy-Torrents, P. M.—La forma ideal de govern..	123	Plana, Alexandre.—Notes sobre el teatre dels poetes. 139-186	
Introducció a l'estudi de «La Ilíada»	187	L'art de Joaquim Sunyer	164
La Ilíada a les terres llatines	224, 236 y 250	Pujols, Francesc.—La pintura i l'escultura catalanes al Saló de Tardor	314
Campalans, Rafael.—Parlament inaugural del Curs a l'Escola Elemental del Treball	54	R., J. F.—Les Arts Plàstiques	61 - 78
Campalans, Salomó.—A l'entorn del principi de l'Entropia	204 y 222	Reventós, Manuel.—De la tàctica del catalanisme..	137
Crexells, Joan.—Coneixement i objecte: Una anti-nòmia	66	Walter Rathenau	175
Culi i Verdaguier, F.—El mal ve de lluny	5	Els llibres	178
Comentari	82	Rovira i Virgili, A.—Les tres lliçons d'Irlanda	154
Els llibres	118	Rucabado, R.—D. Miquel S. Oliver	4
L'escola normal catalana	201	Confidencial	30
Domenech, Cristòfor de.—El poeta de la interna meravella	348	L'auca de l'Enric C. Ricart	49
Estelrich, Joan.—Traducció de les Dites memorables de Felip Ottonieri, per Giacomo Leopardi..	15	La toia de Lady Astor	65
Per la llibertat de l'esperit i la cultura nacional. 155		Visió Dantesca	81
Esteve, Martí.—Les institucions de Dret i el poble ..	121	La doble professió	101
Farrán i Mayoral (J.).—Reflexions i sentiments .. 71, 112, 172, 284 308 i 356		Nihilisme	122
Pròleg a la traducció catalana de les Flors del mal, de Baudelaire	129	Joffre	138
Ferrer, Marc.—La Revolució negativa	333	Catalanisme individual	153
Gay de Montellà, R.—La política mediterrània... 202 i 219		Full de novel·la	170
L'actual moment a Itàlia	300	La catalanització de la immundícia	185
Garcés, Tomàs.—Apor	71, 144, 190, 207 i 243	Damunt la sorra	201
Lionello Fiumi	241	Justícia de classe	217
La Revista	1	L'espera del tabac	233
Irlanda	106	Noia de platja	249
Jocs de l'esperit, joiosa poesia	290	El nacionalisme de la beutat	265
López-Picó, J. M.—Joaquim Folguera	29	Un conte d'Anfós Daudet	281
Moralitats i pretextos	68, 105 i 332	La filosofia de l'home que treballa i que no juga. 297	
Lleonart, Josep.—Els llibres. 27, 59, 95, 131, 162, 230, 261, 293, 338 i 362		Finances	313
Llorenç i Artigas, Josep.—La gent nova de Les Arts i els artistes	163	Beneficis de guerra	329
Llopera, Pere.—Les pilasires	69	El viatger	345
Les noves nacions imperialistes	218	S.-F., M.—Aportacions	25, 40 i 116
El gran dilema de l'ensenyament	270	Soldevila, Carles.—El tòpic de la hipocresia	139
		Comentari breu	186
		L'estranya visita	269
		Contra el tòpic de la cortesia	346
		Tallada, J. M.—Les utopies comunistes: Noves d'enlloc. 50	
		La Utopia de Tomàs More	83
		Nova Atlantis	234
		Sindicalisme i producció	330
		Vallsi Taberner, Ferran.—Un Congrés d'Historia a Osca 143	

POESIA

POETES CATALANS

Arderiu, Clementina.— <i>La cançó del dia inútil</i>	334
Benavent, Pere.— <i>Epigrames</i>	272
Capdevila-Rovira, Joan.— <i>Sonets de la dolça amor</i> ..	13
Carner, Josep.— <i>Proximitat de la mort</i>	213
Closas, Antoni.— <i>Recomenç dins el matí</i>	14
Curell, Ramon de.— <i>Cristall de glaç</i>	190
Fages-Climent, C.— <i>L'encenser</i>	351
<i>Elegia del bes que no puc fer</i>	352
<i>El sospir de l'instant</i>	352
Gassol, Ventura.— <i>Al germà Josep Lleonart</i>	214
<i>Odi profanum vulgus, d'Horaci</i>	306
López-Picó, J. M.— <i>Desig, desig</i>	307
Llatas, Rosend.— <i>Cançó eròtica</i>	126
Mainou, Robert.— <i>Joia isarda</i>	15
Manent, Marià.— <i>Elegia</i>	11
Millàs-Raurell, J.— <i>Oda a la dolça amor</i>	13
Minguez, Joan.— <i>L'encís</i>	324
Permanyer, Ricard.— <i>Sonets</i>	240
Prous i Vila, J. M.— <i>Autumnal</i>	143
Riba, Carles.— <i>Estances</i>	335
Riu-Dalmau, Fidel S.— <i>Motius de joia en el camp</i> ..	160
Rovira-Artigas, J. M.— <i>Epitafi</i>	70
Salvat-Papasseit, J.— <i>Encara el tram</i>	322
<i>Encara el Port</i>	322
<i>Esgarip</i>	323
<i>Vibracions</i>	323
Soldevila, Ferran.— <i>Com un llac el meu esperit</i>	10
Vandellós, Josep A.— <i>Esperança, esperança</i>	236
Vidal i Jové, J. F.— <i>Segon cant de la pluja i de l'amor</i>	271
Vila i Reventós, Mercè.— <i>Epigrames</i>	12
Vives i Borrell, J.— <i>La il·lusió</i>	353
<i>Cada jorn</i>	353
<i>Més fantasia</i>	354

POETES ESTRANGERS

Cal·lí d'Efes.— <i>Elegia</i> , trad. de Lluís Nicolau d'Olwer	171
Edwin Arlington Robinson.— <i>Casandra</i>	33
Edgard Lee Masters.— <i>Silenci</i>	33
Carl Sandburg.— <i>Perduda</i>	34
<i>Killers</i>	34
<i>Chicago</i>	34 i 35
Ezra Pound.— <i>La vinguda de la guerra:</i>	
<i>Acteu</i>	35
<i>Ortus</i>	35
Robert Frost.— <i>El meu hoste de novembre</i>	35
Alfred Kreyborg.— <i>Amèrica</i>	36
<i>Manuscrit antic</i>	36

William Carles Williams.— <i>Figura mètrica</i>	36
<i>Moviment pausat</i>	36
Maxvell Bodenheim.— <i>A un enemic</i>	36
<i>El minaire</i>	36
Richard Aldington.— <i>L'Alba</i>	37
D. H. Lawrence.— <i>Cuques de llum en el blat</i>	37
Amy Lowell.— <i>Chinoiserie:</i>	
<i>Reflexions</i>	37
<i>Caient neu</i>	37
<i>Gebre</i>	38
John Masefield.— <i>Que sóc, vida?</i>	38
<i>Mirant des d'un llit de malalt</i>	38
Alice Meynell.— <i>Maternitat</i>	38
<i>Repic</i>	38
Harold Mouro.— <i>Una ciutat gran</i>	38
Alleur Upward.— <i>Fulles glorioses d'un gerro xinès</i> ..	39 i 40
Corrado Govoni.— <i>La ciutat morta</i>	86
Hans Ahlmann.— <i>Primavera</i>	107
Marins Börup.— <i>El meu vailet no és gaire bon minyó.</i>	107
Ludwig Holstein.— <i>Setembre</i>	108
<i>Tardor</i>	108
Johannes Jorgensen.— <i>Clara nit</i>	109
<i>Jo sóc el guaita dalt de la torre</i>	109
<i>Pau</i>	111
Niels Möller.— <i>Veus</i>	109
Frederic Nygaard.— <i>Una parella</i>	109
Clage Bernisen.— <i>Cançó</i>	110
Emie Bonnelyche.— <i>La meua ànima</i>	110
Yens Peter Jacobsen.— <i>Retrat de gènere</i>	110
<i>Si escau a son peu sabata de ras</i>	110
<i>Passaran els anys</i>	111
Carl Kjersmeier.— <i>Somni</i>	111
Eddie Salicath.— <i>Preguntes absurdes</i>	111
Hans Hartoig Sudorf.— <i>Davant d'una estàtua de</i>	
<i>Venus</i>	112
A. S. Pushkin.— <i>El General</i>	126
M. Y. Lermontov.— <i>Les ofrenes del terror</i>	127
Salvatore de Giacomo.— <i>Març</i>	161
<i>Primavera</i>	161
Hrand Nazariantz.— <i>Cor de la meua raça, salut!</i>	209
<i>Mater dolorosa</i>	210
<i>O somni del meu sol</i>	212
Paul Van Ostayen.— <i>Cançó per a un mateix</i>	227
W. de Man.— <i>Estar a casa</i>	228
Wies Maens.— <i>Poemes</i>	229
Lionello Fiumi.— <i>L'estrella del crepuscle</i>	241
Louis Aragon.— <i>Matinada</i>	273
<i>Despertar</i>	290
Auro d'Alba.— <i>Enemics</i>	355

LLETRES

<i>Dites memorables de Felip Ottonieri, per Giacomo Leopardi</i>	15
<i>Pròleg a la traducció catalana de Les flors del mal, de Baudelaire</i>	126
Poetes flamencs contemporanis, per Victor J. Brunclair	226

APORTACIONS

Kidd, Benjamí.— <i>Ciència de puixança</i>	25
Aimel, Georges.— <i>Del llibre Travaillons donc à bien penser</i>	40
Marone, Gherardo.— <i>Del llibre Difesa di Dulcinea</i> ..	71
Bertrand Russell.— <i>El que no podem fer</i>	88
Sauchon, Lucien.— <i>Del llibre Le passifisme</i>	110
Carrà, C.— <i>Les teories modernes com instrument de la coneixença</i>	144
Rathenau, Walter.— <i>La nació. «El proletariat» (Del llibre Der Neue Staat)</i>	176
Teixeira de Pascoaes.— <i>De la natura del pensament saudosos. (Del llibre Os poetas lusíadas)</i>	190
Karl Vossler.— <i>Els futuristes italians. (Del llibre Letteratura italiana contemporanea.)</i>	207
Emilio Cecchi.— <i>Una visita a Chesterton</i>	243
Ivor C. Brown.— <i>Que vol dir democràcia</i>	256
Jean-Richard Bloch.— <i>El Teatre del poble. Crítica d'una utopia. (Del llibre Carnaval est mort).</i>	316
H. Nadal i Mallol.— <i>Catalanisme ultramarí</i>	336

BIBLIOGRAFIA

<i>Publicacions de Editorial Muntanya S. A.</i>	27
<i>Salve</i> , de Robert Mainou	28
<i>El papat i els temps moderns</i> , de William Barry, trad. de Josep Carner	59
<i>El Renaixement</i> , de Edith Sichel, trad. de Jordi March ..	59
<i>El Vicari de Wakefield</i> , d'Oliveri Goldsmith, trad. de J. Farran i Mayoral	59
<i>La mare i l'infant i altres poemes</i> , de Joan Arús	60
<i>Poemes en ondes hertzianes</i> , de J. Salvat Papasseit ..	60
<i>El desafiament de Pere II el Gran amb Carles d'Anjou</i> , per Ferran Soldevila	77
<i>Curiositats Barcelonines</i> , per F. Puig i Alfonso	95
<i>Desferres</i> , novel·les de Pau Griera	95
<i>Les noves valors de la poesia catalana</i> , de Joaquim Folguera	95
<i>El tresor del vell cavaller</i> , d'Erchmann-Chatrian, trad. de Joan Sitjar	96
<i>El llibre dels adolescents</i> , d'Ivon l'Escop	96
<i>Hamlet</i> , de Shakespeare, trad. de M. Morera i Galicia ..	96
<i>Del problema social</i> , per F. Arnau i Cortina	118
<i>Aimel</i> , de Salvador Albert	131
<i>Almanac de la poesia 1920</i>	131
<i>Anuari de la joventut 1920</i>	131
<i>Migjorn</i> , selecta de poesies de Mn. Xavier Carbó	131
<i>Interpretacions i motius</i> , per Alfons Maseras	132
<i>Els Sants de Catalunya</i> , per Llorenç Riber	132
<i>Llibre d'històries</i> , de Raimond Casellas	132
<i>Vides d'Alexandre i de Cèsar de Plutarc</i> , trad. catalana per Carles Riba	132
<i>Prehistòria catalana</i> , per P. Bosch Gimpera	132
<i>La Nau</i> , poesies de Ventura Gassol	133
<i>El caminant enamorat</i> , poesies d'E. Navarro-Borràs ..	133
<i>Crisi de l'educació a Catalunya</i> , per Martí Roger	162
<i>Flors i estampes</i> , poesies de Josep Vives Gatell	162

<i>La festa de Sant Jordi a les escoles catalanes de la Casa de Caritat</i>	162	<i>The meaning of democracy</i> , per S. C. Brown	133
<i>Aigoforts</i> , de Gabriel Maura, pròleg de Joan Alcover	162	<i>La rose à la lance nouée</i> , per Lucien Christophe	133
<i>Història de Rússia</i> , per A. Rovira i Virgili	162	<i>Marisabelle</i> , per Pierre Nothomb	133
<i>Epigrames</i> , de Pere Benavent	162	<i>La défense de Tartufe</i> , per Max Jacob	133
<i>Abecedari català per a nens</i> , de Xavier Nogués,	163	<i>Poeti d'oggi</i> , antologia de la nova lirica italiana, per G. Papini i P. Pancrazi	133
<i>L'horra Patronal</i> , per Ramon Casanova Danés	178	<i>Palpebre</i> , poesies de Mario Cestaro	133
<i>El pintor Martí Alsina</i> , per Joaquim Folch i Torres	178	<i>Politica come arte e volontà</i> , per Gherardo Marone..	133
<i>Les cases a bon preu</i> , per Eugeni Giral d'Arquer i Albert Carbó Pompido	178	<i>Antologia de la Diana</i>	133
<i>Per la valoració internacional de Catalunya</i> , de Joan Estelrich	193	<i>El cinematògraf en la cultura i en els costums</i> , per Ramón Rucabado	163
<i>El nacionalisme de l'art</i> , per Josep Aragay	193	<i>Publicacions de Foment de la pietat catalana</i>	163
<i>Polifonies</i> , per Manuel Gibert i Miret	193	<i>La victoire mécanicienne</i> , de Pierre Hamp	163
<i>Margot</i> , d'Alfred de Musset, traducció de J. d'Albafior.	193	<i>Le paquebot Tenacity</i> , de Charles Vildrac	163
<i>Els herois</i> , de Prudenci Bertrana	194	<i>La leçon de Pyrrhus ou la paix n'est pas faite</i> , de Jean Desthieux	163
<i>Els singulars anecdòtics</i> , per Plàcid Vidal	194	<i>Divagaciones de un transeunte</i> , per A. de la Sota	163
<i>A mitja veu</i> , per Lluís Via.	194	<i>Il pensiero politico moderno: Sonnino i Giolitti</i>	163
<i>Flor d'enamorats</i> Cançoner català del segle VI	195	<i>Rainha Santa</i> , per Joao de Castro	163
<i>La rosa de passió</i> , per Josep Lleonart	214	<i>Recull de documents i estudis de l'oficina de publicacions històriques de l'Ajuntament de Barcelona</i>	179
<i>L'oreig entre les canyes</i> , per Josep Carner	230	<i>El llibre de les hores perdudes</i> , de n'Alexandre Soler	179
<i>Nova guia de Montserrat</i> , per F. Gironella	230	<i>Le livre épique</i> , antologia poètica de la guerra, per Ernest Prevost i Charles Dornier	179
<i>Proses selvàtiques</i> , per Joaquim Buigas	230	<i>Les poètes contre la guerre</i> , Antologia de Le Sablier ..	179
<i>Les flors del mal</i> , de Baudelaire, trad. de J. Capdevila-Rovira	230	<i>Les animaux et leurs hommes</i> , per Paul Eduard	179
<i>Esteles de llum</i> , per Carles Magriñà	230	<i>A l'ombre du pin</i> , novella per Joseph Vincent	179
<i>Lletres a una amiga estrangera</i> , per J. Farran i Mayoral	230	<i>Les conséquences économiques de la pau</i> , per John Maynard Keynes	179
<i>La mare Balena</i> , per Victor Català	230	<i>La vida d'En Pepet</i> , per Didac Franss	195
<i>L'encís de la mar</i> , per J. Roig i Raventós	231	<i>La femme assise</i> , per Guillaume Apollinaire	195
<i>Recull de documents històrics de l'Ajuntament de Barcelona</i> . Vol. I	245	<i>Rythmes et chants dans le renouveau</i> , per Nicolàs Beaudouin	195
<i>Pinya de rosa</i> , per Joaquim Ruyra	261	<i>Souvenirs d'action publique et d'Université</i> , per Louis Dimier	195
<i>Poemes i Cal·ligrames</i> , per Josep M. Junoy	262	<i>Cubisme et tradition</i> , per L. Rosenberg	195
<i>Aguiles</i> , poema de Guillem Colom	262	<i>Costumari Català</i> (S. d'E. J. de la M.)	231
<i>Preludis lírics</i> , de J. Vives i Borrell	262	<i>A Musical Mitley</i> , per Ernest Newman	231
<i>Buscant una ànima</i> , novella de Dolors Moncerdà de Macià	262	<i>Poemes et paroles</i> , de Seb. Dongrie	231
<i>Selvaterna amor</i> , de Guerau de Liost	263	<i>Poesies d'A. Guimerà</i> , tercera edició	249
<i>L'antic Orient</i> , de G. Hogarth, trad. de Jordi March.	263	<i>Vigatanisme de Balmes</i> , per el P. Ignaci Casanovas..	246
<i>Contra els poetes amb minúscula</i> , per J. Salvat-Papasseit	293	<i>El Príncep de Machiavel</i> , traducció catalana de J. Pin i Soler	246
<i>La Casa de la Generalitat de València</i> , Trad. i refundició de l'obra de Josep Martínez Aloy	293	<i>Josep M. Quadrado, sa vida i ses obres</i> , per A. M. Alcover	246
<i>Mina i fundició d'aram de la primera edat de pedra</i> , per Joan Serra i Vilaró	293	<i>La medicina catalana en temps del rei Martí</i> , per Josep M. Roca	246
<i>Concurs literari de Sabadell, 1920</i>	294	<i>La branca</i> , poesies de M. Manent, segona edició....	246
<i>Regla de Sant Benet</i>	294	<i>Vibrance</i> , poemes de Bob Claessens	263
<i>Primícies</i> , poemes juvenils de Joan Minguéz	294	<i>Scritti critici</i> , de Renato Serra	263
<i>Els camins del paradís perdut</i> , per Mossen Llorenç Riber	294	<i>Dialogue d'Eleuthère</i> , de Julien Beuda	263
<i>Tres anglesos s'esbargeixen</i> , de Jerome K. Jerome. Traducció de M. Ferrando i J. M. Mustieles..	294	<i>Anatomie sentimentale</i> , de G. de Porto-Riche	263
<i>Empordaneses</i> , aplec de novelletes de Miquel Roger i Crosa	295	<i>Nos poètes et la pensée de leur temps</i> , de Lucien Arréat .	263
<i>Joaquim Sunyer</i> , per Alexandre Plana	310	<i>Le symbolisme: De Baudelaire a Claudel</i> , per Alfred Poizat	263
<i>Enric Casanovas</i> , per Josep Pla	310	<i>Primi principi di una estètica futurista</i> , per A Soffici .	263
<i>Compendi d'educació civil</i> , per Ramon Rucabado ..	324	<i>Ordinacions de l'Hospital de Santa Creu de Barcelona</i>	263
<i>La veu subtil</i> , per Fidel S. Riu i Dalmau	324	<i>Antologia castellana del Glosari de Xenius</i>	295
<i>Secrets educatius</i> , per Claudi Bassols	325	<i>La formació de sí mismo</i> , per Gabriel Alomar.....	295
<i>Oriento</i> , Publicació del Liceu Dalmau	325	<i>Sala de retratos</i> , per Enric Diez-Canedo	295
<i>Poesies</i> , de Joaquim Folguera	325	<i>Les hores dolces</i> , versos de Salvador Estrem	295
<i>Contribució a l'estudi de l'administració de Barcelona pels francesos (1808-1814)</i> , per F. Camp	325	<i>El genio</i> , estudi biològic i psicològic, per Albert Palcos	295
<i>Llegendari català</i> , triat per Carles Riba	325	<i>Las rosas de Hércules</i> , poesies de Tomàs Morales..	295
<i>El retorn</i> , op. XII de J. M. López-Picó	338	<i>Biblioteca d'autors vigatans</i>	295
<i>Evocacions</i> , de J. Vives Borrell	361	<i>Itàlia que giunge</i> , per Conrado Zacchetti	295
<i>Contes del paradís</i> , de Lola Anglada	361	<i>La littérature allemande pendant la guerre</i>	295
<i>Llibre d'estrenes</i> , de Josep Massó Ventós	361	<i>Feu de jote</i> , de Louis Aragon	295
<i>Segon llibre de poesies</i> , per Angel Guimerà	362	<i>Les idees de Charles Maurras</i> , per Albert Thibaudet.	295
<i>De la nacionalització de Catalunya</i> , per F. Arnau i Cortina	362	<i>Poesie Scelte</i> , de Corrado Govoni	295
ALTRES LLIBRES		<i>La literatura i la gran guerra</i> , per Carles Ibarguren.	295
<i>Les croix de bois</i> , per Roland Dorgelés	60	<i>Pierre et Luce i Clerambault</i> , per Romain Rolland ..	310
<i>Images of War</i> , per Ricard Aldington	60	<i>El tractat de pau el caos econòmic d'Europa</i> , per Norman Angell	310
<i>Heures: Livre de la Grâce</i> , per J. P. Jouve	60	<i>Poesies</i> , de Jean Cocteau	310
<i>El dilema de la guerra</i> , per F. Garcia Calderón	78	<i>L'opera di un maestro</i> , edició d'homenatge al professor Artur Farinelli	310
<i>Câl-lides ou les nouveaux barbares</i> , per Gonzague Truc	78	<i>Antologia americana</i> , dirigida per Albert Chiraldo..	325
<i>Història dels moviments nacionalistes</i> (edició castellana), per A. Rovira Virgili	78	<i>La proletarització dels treballadors intel·lectuals</i> , per B. Rauecker	325
<i>Vida d'Edgard Poe</i> , per André Fontainàs	96	<i>Els orígens de la poesia francesa del Renaixement</i> , per H. Chamard	325
<i>Le poète Rustique</i> , per Francis Jammes	98	<i>La Psychologie Française contemporaine</i> , per G. Dwelshauvers	325
<i>Les reflexions d'un apolitic</i> , per Thomas Mann	97	<i>Le journalisme en vingt leçons</i> , per Robert de Jouvenel	338
<i>Os poetas lusitadas</i> , per Teixeira de Pascoaes	97	<i>L'art vivant</i> , per André Salmon	338
<i>L'ouvrier espagnol</i> , per Jacques Valdour	119	<i>La guia de l'home lliure</i> , per Verax	338
<i>L'Allemagne vaincue</i> , per Ernest Leumoner	119	<i>Giosuè Carducci</i> , per Benedetto Croce	338
<i>Le manuscrit trouvé dans un chapeau</i> , per A. Salmon.	119		
<i>Poesie de Salvatore di Giacomo</i>	119		
<i>Idees et figures d'aujourd'hui</i> , per R. Gillouin	133		

Henri Barbusse - Hrand Nazariantz, per Massimo Gaglione	362
D'ermo, poesies de A. Noriega Varela	362
Aquila Bianca, de Alberto Neppi	362
De derde nacht, per Franck Van den Wnugaert	362

Los Estados Unidos y la república Dominicana, per M. Henríquez Ureña	362
L'inquiète adolescence, per Louis Chadourne	362
Primores ciudadanos, de J. Moneva i Puyol	362
Del espíritu de los vascos	362

ARTS PLASTIQUES

Renoir: Sermó pronunciat pel rector a l'església de Cannes, en l'enterrament del mestre	61
Joan Vilàs	78
Joan Llimona	78
Manolo Cano	79
Enric C. Ricart	79
L'Exode	97
Josep Obiols	97
Exposició Monpou	97
Santiago Rusiñol	97
Rafael Duran i Camps	97
J. Soler	97
Els Cartells de l'exposició	98
Exposició de plànols	119
Exposició Matilla	119
Exposició de Primavera	120
Exposició Feliu Elias	120
Exposició Porcar	120
Vell i nou	120
Exposició de Primavera	133
Exposició Antoni Badrinas	134

Exposició de Primavera:	
Les Arts i els artistes	148
Cartells Barradas	149
Exposició de Primavera	167
Josep M. Junoy	168
Meifren	168
Juli Moisès	168
Alexandre de Riquer	168
L'expressionisme	168
Exposició de Primavera: Els invitats francesos	181
Les valors del R. C. A.	182
Forestier	182
Arc de Barà	182
El Circol de Sant Lluc	215
Exposició Guàrdia	215
Ardengo Soffici	215
Exposició de Primavera: Els independents	231
Nacionalisme de l'Art, per Josep Aragay	310
L'Exposició d'Art francès a Can Dalmau	326 i 339
Exposicions Guardiola, Pizà-Roig, Casals-Peyroc i Vila-Roig	363

LES REVISTES

J. Miret i Sans	28
Ramir de Maeztu	41
Jules Romains	42
Poesia anglesa	42 i 43
Primer congrés de la internacional de la inte'l·ligència	44
El Dr. Pi i Suñer a Amèrica	45
La llei de sindicació professional	46 i 47
Per la reforma de la censura cinematogràfica	48
Isidre Reventós	62
Joaquim Folguera	62 i 344
Richard Dehmel	62
D'un elogi de la confiança	62
Josep Carner	63
Amics de la Poesia	63
La moderna literatura catalana	63 i 64
Camile Pitollat	64
Le Crapouillet	64
Andreas Latzko	79
F. Hernández-Sanz	79
La nacionalitat i l'idioma	79
Arts i estudis	80
Comiat i deixa de l'any 1919	98
El Teatre a Barcelona	99
Escola catalana d'art dramàtic	100
L'expressionisme alemany	100
Bertrand Russell	120
La Nova poesia alemana	120
Civilitat i internacionalisme	120
Josep Gálvez	120
Escandinàvia i Ibèria	134
Un qüestionari de l'Arxiu d'Etnografia	136
La civilització Atlàntica	136
Viatges, memòries, epistolars	136
Comiat	136
El Mariscal	136
Les traduccions catalanes del Dr. Grossmann	136
El moviment espiritual a Catalunya	149
Per damunt dels Estatuts	149
Constructors	150
Poetes catalans de França	150
La crítica de la poesia	150
La mortalitat d'Espanya	151
Cultura i Treball	152
Catalunya	168
La Revue Universelle	168
Antologia dels joves poetes argentins	168
Guillermo de Torre	182
Diego Ruiz	182
Els jardins de Montjuic	183
«A Nosa Terra» i Catalunya	183
El moviment català reflexat en les Arts	183
Anals de l'Institut d'orientació professional	184
Das Inselschiff	184
L'Escola Catalana	195
Joan Maragall	196
La teleologia del nacionalisme gal·lec	197
Commemoració de Rafael d'Urbino	198
La Nacionalitat de Josep Clarà	200

Josep Aragay Sinn-Feinner	200
Frankreich uber alles!	200
Poesia catalana moderna (del suplement literari de «The Times»)	215
L'obra de l'Associació de Música da Camera	216
Hi ha una nova generació?	216
Der Anbruch	216
Zeitschrift für Bucherfreunde	216
El problema feminista i la biologia	216
Ressorgiment	231
Llibres de la guerra	232
Poetes de Galícia	232
Contra la servitud provinciana	232
Immodèstia	246
Concepte biològic de la llibertat	248
Revue de Genève	248
L'orenella	263
L'esperit del catalanisme	263
Catalunya i els clàssics italians	264
La vie des lettres	264
L'uomo nuovo	264
Humanitas	264
La llengua, arma de reconquesta	277
El problema universitari	277
Un amic de Catalunya: J. Moneva i Puyol	278
Hrand Nazariantz i l'Armènia	278
La Independència d'Irlanda i de l'Egipte	278
La literatura i Rússia d'avui	279
Revista de Faculdade de Letras da universidade de Porto	280
Literatura catalana	295 i 296
The London Mercury	296
Una Antologia	311
Flor de cirerer	311
L'internacionalisme i els idiomes	311
El concepte de pàtria	311
Els homes de l'acordeó	311
L'estel solitari	312
Un conspirador català	312
Propaganda contra la cultura	312
El centenari del Dante a Catalunya	312
The Dial	312
Kahlil Gibran	312
La davallada d'alguns intel·lectuals	326, 327 i 328
Per la cordialitat intel·lectual d'Europa	328
Pompeu Gener	339
Alexandre de Riquer	339
Un poema de Mac Swiney	339
L'Acropole	340
Tres idees per a l'exposició de Barcelona	340
L'episcopat d'Irlanda	342
Wundt i Ardigó	344
Francesc Layret	363
L'Associació catalana d'Estudiants i la independència dels pobles	363
Jordi Santayana	364
El P. Francesc de Barbens	364
Nos, butlletí mensual de cultura gallega	364

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA LITERARIA

VOLUMS PUBLICATS

Virgili: ENEIDA, traducció de Mossèn Llorenç Riber, Mestre en gai saber (dos volums).

Dickens: UNA CANÇÓ NADALENCA, traducció de Josep Carner.

J. Ruyra: LA PARADA.

Mark Twain: L'ELEFANT BLANC, ROBAT, traducció de JOSEP CARNER.

Andersen: CONTES, traduïts per J. d'Albaflor, il·lustracions de Torné Esquiús.

Mark Twain: LES AVENTURES DE TOM SAWYER, traducció de Josep Carner.

Edgar A. Poe: ELS ASSASSINATS DEL CARRER MORGUE traducció de Carles Riba.

Shakespeare: CORIOLÀ, traducció de Magí Morera i Galícia.

Gœthe: HERMAN I DOROTEA, traducció de J. Lleonart.

Carles Soldevila: L'ABRANDAMENT, novel·la.

George Elliot: SILAS MARNER, traducció de J. Carner.

Erckmann Chatrian: L'AMIC FRITZ, traducció de Joan Sitjar.

Molière: EL BURGÉS GENTILHOME, traducció de J. Carner.

Selma Lagerlöf: ELS INGMARSSON, traducció J. Sitjar.

Grimm: CONTES D'INFANTS I DE LA LLAR, traducció de Carles Riba.

Arnold Bennett: EL PREU DE L'AMOR (volums primer i segon), traducció de J. d'Albaflor.

C. Villiers de l'Isle Adam: CONTES CRUELS, traducció de J. Folguera i J. Carner.

Homer: ODISSEA, traducció de Carles Riba (volum primer. — Cants I-VIII; volum segon. — Cants IX-XVI; volum tercer.—Cants XVII-XXIV).

Goldsmith: EL VICARI DE WAKEFIELD, traducció de J. Farran i Mayoral.

Erckmann-Chatrian: EL TRESOR DEL VELL CAVALLER traducció de Joan Sitjar.

Shakespeare: HÀMLET, traducció de M. Morera Galícia.

A. de Musset: MARGOT, traducció de J. d'Albaflor.

Plutarc: VIDES D'ALEXANDRE I DE CÉSAR, trad. de C. Riba.

Arnold Bennett: AQUESTS DOS (tres volums), traducció de J. d'Albaflor.

Mossèn Llorenç Riber: ELS CAMINS DEL PARADÍS PERDUT.

Jerome K. Jerome: TRES ANGELOS S'ESBARGEIXEN

Les millors produccions contemporànies de literatura mundial

ESCUDELLERS, 10 BIS, Etl., I A LES LLIBRERIES

PUBLICACIONS

DE L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA
DE L'ENSENYANÇA CATALANA

Manuel Milà i Fontanals

NOTES BIOGRÁFIQUES I CRÍTQUES

PER ANTONI RUBIÓ I LLUCH

Preu: 1'50 ptes

Gramàtica Catalana

PER POMPEU FABRA

Curs Mitjà

Preu: 2 ptes.

Cartipàs Català

Preu: 15 cèntims.

Sèrie completa de

5 cartipassos: 75 cèntims.

Aritmètica i Geometria

PER JOSEP GALÍ I FABRA

Preu: 2'25 Ptes.

De venda a les principals llibreries i a les oficines
de l'Associació; Canuda, 14, principal

J. HORTA

IMPRESSOR

Girona, 11

BARCELONA



LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GRAN VIA, 613

Telèfon A 4902

A P U N T D E S O R T I R

J. M. LÒPEZ-PICÓ

SEPTENARI DE MAIG

Música d'ANTONI MARQUÈS-PUIG

Portada en colors, decorada a mà; i dibuixos, de J. Marqués Puig

Un volum sobre paper de fil Ingres, fabricació catalana, portada sobre cartolina de fil, 32 × 24.—Tiratge únic i limitat de 50 exemplars, numerats i signats per l'autor.

Preu: 25 pessetes

MINISTERIO
DE CULTURA

